

Ἑρμηνεία.

Οὐδὲ ταῦτα ἐξήγησιν χρειάζονται, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄλλο, πᾶρεξ μία ἀπαρίθμησις τῶν γνησίων καὶ ἀληθῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς νέας Γραφῆς. Φέρει δὲ παράδειγμα εἰς τὴν ἀρχὴν πῶς, καθὼς εἶναι πολλὰ ἄσπρα, ὅπου ἔχουσι μὲν τὴν σφραγίδα τὴν βασιλικὴν ἐπάνω, δὲν εἶναι δὲ καθαρὰ, ἀλλὰ κίβδηλα καὶ ὑπόχαλκα, ἔτσι καὶ πολλὰ βιβλία, ὀνομάζονται μὲν τῆς Γραφῆς, ὅμως εἶναι νόθα καὶ αἰρετικά. Σημειώσαι, ὅτι καὶ οἱ στίχοι οὗτοι εἰς πολλὰ μέρη δὲν εἶναι ὀρθοὶ κατὰ τὰ μέτρα, ἀλλὰ καθὼς εὕρομεν αὐτούς, κατεγράψαμεν. Ὅρα καὶ τὸν πέ. Ἀποστολικόν. Ὅτι δὲ δύο ἀποκαλύψεις τοῦ Ἰωάννου εὕρισκονται, ἡ μία γνησία καὶ ἡ ἄλλη νόθος, ὄρα εἰς τὸν ζ'. Ἀποστολικόν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Τιμόθεος ὁ Ἀλεξανδρείας ἠκμαζεν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Οὐάλεντος, κατὰ τὸ 372. ἔτος. Διάδοχος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Πέτρου γενόμενος, τοῦ ὑπὸ τοῦ Οὐάλεντος ἐξορισθέντος διὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, Ἀρχιεπίσκοπος κατέστη τῆς Ἀλεξανδρείας (1) εἰκοστὸς τέταρτος, εἰς τὴν σειρὰν τῶν τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐπισκόπων εὕρισκόμενος ἐγένετο δὲ ἄκρος ὑπερασπιστὴς τοῦ ὁμοουσίου. Ἐν δὲ τῇ β'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, τῇ κατὰ τὸ 381. ἔτος συγκροτηθείσῃ, ἦτο παρῶν ὁ μακάριος, καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος θεότητα ἀνεκήρυξε. Μετὰ δὲ ζ' ἔτη τῆς β'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου κοιμηθεὶς ἐν Κυρίῳ, ἀφῆκε διάδοχον τῆς Ἀλεξανδρείας Θεόφιλον. Συνέγραψε δὲ οὗτος βίους πολλῶν καὶ θαυμαστῶν ἀσκητῶν, μάλιστα δὲ τοῦ ἀββᾶ Ἀπολλῶ (2), ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς κατ' ἐρωταποκρίσιν παρόντας Κανόνας, οἵτινες ἐπικυροῦνται ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ'. καὶ τὸν α'. τῆς ζ'. ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς ζ'. Οἰκουμενικῆς, καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης Οἰκουμενικὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν. Εὕρισκονται δὲ ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πανδεκτῶν, καὶ τῷ α'. τόμῳ τῶν Συνοδικῶν σελ. 352.

Αἱ Ἐρωταποκρίσεις, ἦτοι οἱ ιη'. Κανόνες Τιμοθέου, τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐρμηνευόμενοι.

Ἐρωτήσεις Α'.

Ἐὰν παιδίον κατηχούμενον ὡς ἐτῶν ἑπτὰ, ἢ ἄνθρωπος τέλειος, εὐκαιρήσῃ σου, προσφορᾶς γινομένης, καὶ ἀγνοῶν μεταλάβῃ, τί ὀφείλει γίνεσθαι περὶ αὐτοῦ;

Ἀποκρίσεις.

Φωτισθῆναι ὀφείλει παρὰ Θεοῦ γὰρ κέκληται.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Θεὸς Πατὴρ οὗτος, ἐὰν παιδίον, ἢ καὶ ἄνδρας τέλειος, ἔτι κατηχούμενος ὢν, τύχῃ ἐπιτήδειον καιρὸν, ὅταν εἰς κάμμιναν Ἐκκλησίαν γίνεται λειτουργία, καὶ μεταλάβῃ ὄχι καταφρονῶν, ἀλλὰ μὴ ἠξεύρων ὅτι οἱ κατηχούμενοι δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν πρὸ τοῦ Βαπτίσματος, περὶ τούτου, λέγω, ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνεται, ὅτι πρέπει νὰ βαπτισθῇ ὁ τοιοῦτος, ἐπειδὴ καὶ ἐκαλέσθη εἰς τοῦτο ἀπὸ τὸν Θεόν. Κάλεσμα γὰρ θεϊκὸν φαίνεται νὰ ἦναι, τὸ νὰ μὴ ἐμποδίσουν ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν τὸν τοιοῦτον οὔτε οἱ παρόντες ἐκεῖσε Χριστιανοί, οὔτε αὐτὸς ὁ κοινωνήσας τοῦτον Ἱερεὺς ἴσως δὲ καὶ τὸ νὰ μὴ τὸν καταλάβουν τότε, ὅτι ἦτο κατηχούμενος, καίτοι προτοῦ γινώσκοντες αὐτόν. Ὅρα καὶ τὴν πρώτην ὑποσημείωσιν τοῦ β'. τῆς α'.

Ἐρωτήσεις Β'.

Ἐὰν δαιμονιζόμενος κατηχούμενος ἦ, καὶ θελήσῃ αὐτὸς, ἢ οἱ ἴδιοι αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα, ὀφείλει λαβεῖν, ἢ οὐ, καὶ μάλιστα ἐὰν πρὸς θάνατον ἐστίν;

(1) Σωκράτης βιβλ. δ'. Κεφ. λς'.

(2) Σωζόμενος βιβλ. ζ'. Κεφ. κη'.

Ἀπόκρισις.

Ἐάν ὁ δαιμονιζόμενος μὴ καθαρῶς ἀπὸ τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος, οὐ δύναται λαβεῖν τὸ ἅγιον βάπτισμα. Περὶ τὴν ἐξοδὸν βαπτίζεται.

Ἑρμηνεία.

Ἄγκαλὰ καὶ κάθε ἀβάπτιστος κατηχούμενος ἀκάθαρτος εἶναι, διατὶ ἔχει εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, καὶ πνεῦμα ἔχει πονηρὸν, ὅπου ἐμφωλεῖ μέσα εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ κρυπτῶς εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του ἐνεργεῖ, κινεῖ αὐτὸν εἰς ἁμαρτίας (1), κατ' ἐξοχῆς ὁμοίως τρόπον ἀκάθαρτος λογίζεται ἐκεῖνος ὁ ἀβάπτιστος κατηχούμενος, ὅπου καὶ φανερῶς ἐνεργεῖται ἀπὸ δαιμόνιον. Φαίνεται γὰρ, ὅτι διὰ προαιρετικῆς ἁμαρτίας του ἔδωκε χώραν εἰς τὸν δαίμονα νὰ τὸν ἐνεργῇ ἔτσι φανερῶς καὶ νὰ τὸν διασπαράσῃ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἅγιος οὗτος ἐρωτηθεὶς, ἂν ἤμπορῇ νὰ βαπτισθῇ ὁ τοιοῦτοτρόπως φανερῶς δαιμονιζόμενος, ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν ἤμπορεῖ, ἕως οὐ νὰ καθαρῶς, ἤτοι, ἕως οὐ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν φανεράν ἐνεργεῖαν τοῦ δαιμονος· ἕνα μὲν, διατὶ αὐτὸς ἐγένεν αἴτιος, διὰ τῶν προαιρετικῶν ἁμαρτημάτων του, νὰ ἐνεργῇ ἔτσι αὐτὸν ὁ δαίμων, καὶ ἄλλο δὲ, ἵνα μὴ, ἐν ᾧ καιρῷ βαπτίζεται, τύχῃ νὰ δαιμονισθῇ, καὶ ἔξω φρενῶν γενόμενος, δὲν νῶν νὰ ἀποκρίνεται εἰς τὰς γενομένας ἐν τῷ βαπτίσματι ἐρωτήσεις, καὶ ἀκολούθως δὲν καταλάβῃ τοῦ Μυστηρίου τὴν χάριν καὶ δύναμιν (2). Ἐάν ὁμοίως ὁ τοιοῦτος κινδυνεύσῃ νὰ ἀποθάνῃ, λέγει ὁ Ἅγιος, νὰ βαπτίζεται, ἵνα μὴ ἐκβῇ ἀπὸ ταύτην τὴν ζωὴν χωρὶς τὴν σφραγίδα τοῦ θείου Βαπτίσματος, καὶ ὑστερηθῇ διὰ τοῦτο τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν οἶ'. Ἀποστολικόν.

Ἑρώτησις Γ'.

Ἐάν πιστὸς τις ᾧν, δαιμονίζεται, ὀφείλει μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων Μυστηρίων ἢ οὐ ;

Ἀπόκρισις.

Ἐάν μὴ ἐξαγορεύῃ τὸ Μυστήριον, μήτε ἄλλως πως βλασφημη, μεταλαμβάνετω, μὴ μέντοι καθ' ἑκάστην ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ κατὰ Κυριακὴν μόνον.

(1) Ὅτι δὲ τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐμφωλεῖ εἰς κάθε ἀβάπτιστον, κἂν ἀνὴρ τέλειος ᾖναι, κἂν νήπιον, Α'. δηλοῦται ἀπὸ τὰς εὐχὰς, ὅπου ἡ Ἐκκλησία ἀναγινώσκει πρὸ τοῦ Βαπτίσματος εἰς κάθε ἀβάπτιστον κατηχούμενον, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ λόγια ταῦτα· Καὶ ἐμφυσᾷ ὁ ἱερεὺς αὐτοῦ τὸ στόμα, τὸ μέτωπον καὶ τὸ στῆθος, λέγων· «Ἐξέλασον (Κύριε δηλ.) ἀπὸ αὐτοῦ (τοῦ κατηχουμένου) πᾶν πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον πνεῦμα, κεκρυμμένον καὶ ἐμφωλεῦον αὐτοῦ τῇ καρδίᾳ». Β'. ἀπὸ τὸ οἶ'. Κεφάλαιον τοῦ Ἁγίου Διαδόχου (σελ. 224. τῆς Φιλοκαλίας), ἐν ᾧ λέγει· «Ἐγὼ ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, καὶ ἐξ αὐτῆς τοῦ νοῦ τῆς αἰσθησεως κατέληφα, ὅτι πρὸ μὲν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἐξωθεν ἡ χάρις πρὸς τὰ καλὰ προτρέπεται τὴν ψυχὴν, ὁ δὲ σατανᾶς ἐν τοῖς αὐτῆς ἐμφωλεῖ βάθειν, ὅλας τὰς τοῦ νοῦ ἀποφράττει διεξόδους δεξιᾶς πειρώμενος. Ἀπὸ δὲ αὐτῆς τῆς ὕρας, ἤπερ ἀναγεννώμεθα, ἐξωθεν μὲν ὁ δαίμων γίνεται, ἐσωθεν δὲ ἡ χάρις» καὶ Γ'. ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὃν εἶπεν, ὅτι, ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐκβῇ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, πορεύεται εἰς ἀνύδρους τόπους, ζητοῦν ἀνάπαυσιν καὶ οὐχ εὐρίσκει (Ματθ. 16. 43). Τοῦτον γὰρ τὸν λόγον ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν περὶ βαπτίσματος λόγον του, ἐνόησε διὰ τὸν κάθε βαπτιζόμενον, ὅτι ἐκβαίνει ἀπὸ αὐτὸν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα. Σημειῶσαι δὲ ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ἁγιασθὲν ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος πολλοὶ δύνανται νὰ βαπτισθῶν κατὰ τὸν Ἰώβ (σελ. ρλ'. τοῦ συνταγματίου τοῦ Χρυσάνθου).

(2) Ὁ δὲ Βαλσαμὸν λέγει καὶ Γ'. αἰτίαν. Ὅτι διὰ τοῦτο δὲν βαπτίζεται ὁ φανερῶς ἐνεργούμενος ὑπὸ τοῦ δαιμονος, ἕως οὐ νὰ καθαρῶς, διατὶ ἔχει νὰ λάβῃ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἕνοιον τὴν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Ὅθεν πρέπει νὰ διωχθῇ

πρῶτον τὸ ἐναντίον πνεῦμα, καὶ τότε νὰ εἰσέλθῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐπειδὴ, δύο ἐναντίων πνευμάτων δὲν ἤμπορεῖ νὰ ᾖναι δεκτὸς ἕνας καὶ ὁ αὐτός. Διότι ἀνίσως, ὡς εἶπομεν, ᾖναι τὸ ἐμφωλεῦον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀβάπτιστου πνεῦμα πονηρὸν, καὶ κρυπτῶς ἐνεργοῦν, πρέπει πρῶτον νὰ ἐκβῇ (καὶ διὰ τοῦτο ἀναγινώσκονται πρὸς αὐτὸν οἱ πρὸ τοῦ Βαπτίσματος ἀφορισμοί), πόσω μᾶλλον πρέπει πρῶτον νὰ ἐκβῇ τὸ καὶ φανερῶς ἐνεργοῦν; Ὅτι δὲ εἰς τὴν αὐτὴν ψυχὴν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐρίσκονται καὶ ἡ χάρις καὶ ὁ πονηρὸς, ὁ προρρηθεὶς Ἅγιος Διαδόχος ἀποδεικνύει ἀπὸ τοῦ οἶ'. Κεφαλαίου, ἕως τοῦ πη'. (αὐτόθ. παρὰ τῇ Φιλοκαλίᾳ)· εἰ δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Μακάριος λέγει, ὅτι δύο πρόσωπα εὐρίσκονται εἰς τὴν ψυχὴν, κακίας καὶ ἀρετῆς, καὶ κατὰ τοῦτο φαίνονται ἐναντίοι πρὸς ἀλλήλους οἱ δύο Πατέρες, ἀλλ' ἴσως συμβιβάζονται. καθ' ὅ, ἐν ἐνὶ μὲν καὶ τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὰ δύο εὐρίσκονται, ὡς εἶπεν ὁ θεὸς Μακάριος, κατ' ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο δὲ μέρος, ἤτοι ἡ μὲν χάρις εὐρίσκειται εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μετὰ τὸ βάπτισμα, ὁ δὲ πονηρὸς, περὶ τὴν καρδίαν, καὶ ἀπλῶς εἰς τὸ σῶμα, καπνίζων τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ὑγρότητος τοῦ σώματος, καὶ τοῦτο κατὰ θείαν συγχώρησιν, πρὸς δοκιμὴν τοῦ αὐτεξουσίου καὶ γύμνασιν, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς Διαδόχος (αὐτόθ.). Σημειῶσαι δὲ ὅτι ὁ ἴδιος οὗτος Ἅγιος τὸν μὲν κατὰ καιροὺς δαιμονιζόμενον, πιστὸν καὶ μὴ βλασφημοῦντα τὸ Μυστήριον, συγχωρεῖ νὰ μεταλάβῃ ἐν τῷ Γ'. Κανόνι, ὅταν δὲν ἐνεργῆται ὑπὸ τοῦ δαιμονος· οὐδὲν δὲ τοιοῦτο λέγει νὰ γίνεται καὶ εἰς τὸν ἀβάπτιστον κατηχούμενον ὅπου δαιμονίζεται, ἂν καὶ οὗτος δηλ. μὲ διακοπὴν δαιμονιζόμενος, ἤμπορῇ νὰ βαπτισθῇ, ὅταν δὲν δαιμονίζεται, ἢ ὕχι.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Ἅγιος, ἂν πρέπει ὁ δαιμονιζόμενος νὰ μεταλαμβάνῃ τὰ θεῖα Μυστήρια, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὅτι νὰ μεταλαμβάνῃ, ναί, ὅχι ὁμως καθ' ἑκάστην ἡμέραν (1), ἀλλὰ μόνον εἰς κάθε Κυριακὴν, κατὰ τὸν Ἀριστηνὸν καὶ τὸν Ἀρμενόπουλον (τμημ. ε. ἐπιγραφ. β. τῆς ἐπιτομῆς τῶν Κανόνων), ἢ (κατ' ἄλλους) κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ὅπου δὲν δαιμονίζεται (2), καὶ ἀνίσως ἐν τῷ καιρῷ ὅπου σωφρονεῖ, δὲν βλασφημῇ τὰ θεῖα Μυστήρια, μηδὲ ἐξαγορεύῃ αὐτὰ, ἦτοι φανερόνῃ τυχόν, ὅτι αὐτὰ εἶναι ψωμί καὶ κρασί κοινόν, μὴ πιστεύων ὅτι ἀληθῶς εἶναι Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ. ὥστε, περὶ δαιμονιζομένου ἐδῶ λέγει ὁ Ἅγιος, ὅπου δὲν ἐνεργεῖται συνεχῶς, ἀλλὰ πότε καὶ πότε, εἰς διαστήματα καιροῦ, κατὰ τὸν Βαλαμῶνα καὶ Ζωναράν, ἐρμηνεύοντας τὸν οἶ'. Ἀποστολικόν, ὅν καὶ ἀνάγνωθι.

Ἑρώτησις Δ'.

Ἐάν τις κατηχούμενος, ὦν ἀσθενής, γένηται ἐκ φρενός, καὶ μὴ δύναται αὐτὸς ὁμολογήσαι τὴν πίστιν, καὶ παρακαλῶσιν οἱ ἴδιοι αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἕως ζῆ, ὀφείλει λαβεῖν, ἢ οὐ ;

Ἀπόκρισις.

Ὅφειλει λαβεῖν, ἐάν μὴ ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου πειράζῃται.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ Ἅγιος, ἀνίσως πρέπει νὰ βαπτισθῇ τινὰς κατηχούμενος, ὅστις ἀσθενήσῃ τόσον, ὥστε ὅπου, ἀπὸ τῆν ἀσθένειαν νὰ ἐκβῆ ἔξω ἀπὸ τὸν νοῦν του (καθὼς ἀκολουθεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς ἔχοντας λοιμικὴν), καὶ δὲν δύναται αὐτὸς μόνος του νὰ ἀποκριθῇ τὰς συνήθεις ἀποκρίσεις τοῦ βαπτίσματος, οἱ δὲ συγγενεῖς αὐτοῦ, βλέποντες αὐτὸν οὕτω, παρακαλοῦσι διὰ νὰ βαπτισθῇ, ἐπειδὴ, ἂν καὶ τότε, διὰ τὴν ἀσθένειαν, δὲν ἤμπορῇ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν πίστιν καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ βάπτισμα, ἀλλ' ὁμως μὲ τὸ νὰ ἔγινε προλαβὼν κατηχούμενος, ἔδειξε μὲ τοῦτο, ὅτι θέλει καὶ ἀγαπᾷ τὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν καὶ τὸ βάπτισμα προαιρετικῶς, καὶ μάλιστα ὅταν πρὸ τῆς ἀσθενείας ἐζήτει τὸ βάπτισμα, διὰ τινὰς ὁμως αἰτίας ἀνέβαλεν αὐτὸ, ὡς λέγει ὁ Ζωναράς ἐν τῇ ἐρμ. τοῦ νβ'. τῆς Καρθαγ. Πλὴν ἀνίσως ἀπὸ δαιμόνιον ἐνεργούμενος, ἐκβῆκεν ἔξω φρενῶν, νὰ μὴ βαπτίζεται, ἕως οὐ νὰ καθαρισθῇ, ὡς προείπομεν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν οἶ'. Ἀποστολικόν, καὶ ιβ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρεία.

Ἑρώτησις Ε'.

Ἐάν γυνὴ συγγένηται μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τὴν νύκτα, ἤγουν, ὁ ἀνὴρ μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ γένηται σύναξις, ὀφείλουσι μεταλαβεῖν, ἢ οὐ ;

Ἀπόκρισις.

Οὐκ ὀφείλουσι, τοῦ Ἀποστόλου βοῶντος, «Μὴ ἀποστερήτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν». [ἀ. Κορ. ζ'. 5].

Ἑρμηνεία.

Πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, ἀνίσως πρέπει νὰ λάβῃ τὰ θεῖα Μυστήρια, τὸ πρῶτ' ἡγενομένης λειτουργίας, τὸ ἀνδρόγυνον ὅπου σμίξῃ σαρκικῶς κατὰ τὴν ἀμέσως περασμένην νύκτα, ἀπεκρίθη διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὁ Ἅγιος, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταλαμβάνῃ (3) καὶ φέρει εἰς μαρτυρίαν τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου, ὅπου παραγγέλλ-

(1) Ὅρα τὸν οἶ'. Κανὼνα τῶν Ἀποστόλων.

(2) Ὅρα καὶ σελ. 1046. τοῦ Ἐνεργετινοῦ, ὅπου λέγει ὁ Ἀββᾶς Κασσιανός, ὅτι ἡ Ἁγία Κοινωνία ἐδίδοτο εἰς τοὺς δαιμονιζομένους, καὶ δὲν ἐμποδίσθη ποτὲ αὕτη ἀπὸ αὐτοῦ παρὰ τῶν παλαιῶν Γερόντων, καὶ ὅτι δὲν δίδεται εἰς τροφήν τοῦ δαιμονος τὰ Ἅγια, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς καθαρισμόν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, καὶ εἰς κατάφλεξιν τοῦ πονηροῦ πνεύματος, τοῦ ἐγκαθιμένου εἰς τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι, ἂν

ἐμποδίζωμεν τὴν Κοινωνίαν ἀπὸ τοὺς δαιμονιζομένους, δίδομεν ἄδειαν εἰς τὸν δαίμονα συχνότερα καὶ βαρύτερα νὰ τοὺς ἐνεργῇ, ὡς στερουμένους τῆς ἐκ τῆς θείας Κοινωνίας διδομένης τοῦ Θεοῦ βοηθείας.

(3) Τὸ ὀλιγότερον γὰρ τρεῖς ἡμέρας πρέπει νὰ ἀπέχουν, πρὸ τῆς σαρκικῆς μίξεως, τὰ νόμιμα ἀνδρόγυνα, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουν, καὶ ὅρα τὴν πρώτην ὑποσημείωσιν τοῦ ιγ'. τῆς ε'.

λει εἰς τὰ ἀνδρόγυνα νὰ μὴ ἀποστεροῦν τὸ ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴν σαρκικὴν μίξιν, πάρεξ μὲ συμφωνίαν καὶ τῶν δύο μερῶν, τότε δὲ μόνον νὰ μὴ σμίγουν, ὅταν γίνεται ἱερὰ λειτουργία, τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν, καὶ ἀπλῶς ὅλας τὰς ἑορτάς, διὰ νὰ μεταλάβουν (ἔτσι γὰρ ἐρμηνεύουσι τὸ, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ, τόσον ὁ ιγ'. τοῦ ἰδίου τούτου Ἁγίου, ὅσον καὶ ὁ τρίτος τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, οὗς καὶ ἀνάγνωθι), καὶ πάλιν νὰ σμίγουν σαρκικῶς, καὶ τοῦτο νὰ κάμνουν διὰ τὴν ἀκράτητόν τους ἐπιθυμίαν, διὰ νὰ μὴ πειράζῃ αὐτοὺς ὁ σατανᾶς, παρακινῶν αὐτοὺς νὰ πορνεύουν καὶ νὰ μοιχεύουν εἰς ξένας γυναῖκας καὶ ξένους ἀνδρας.

Ἑρωτήσεις Ζ'.

Ἐὰν γυνὴ κατηχομένη δέδωκε τὸ ὄνομα αὐτῆς ἵνα φωτισθῇ, καὶ περὶ τὴν ἡμέραν τοῦ βαπτίσματος αὐτῆς γέγονεν αὐτῇ τὰ κατ' ἔθος τῶν γυναικείων, ὀφείλει φωτισθῆναι αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ ὑπερθέσθαι, καὶ πόσον ὑπερθέσθαι;

Ἀποκρίσεις.

Ἵπερθέσθαι ὀφείλει, ἕως οὗ καθαρισθῇ.

Ἑρμηνεία.

Ἐκεῖνοι οἱ κατηχομένοι ἢ κατηχοόμεναι, ὅπου ἐμελλον νὰ βαπτισθοῦν, πρὸ ἡμερῶν ἀπεγράφοντο κατ' ὄνομα ἀπὸ τοὺς ἐπιστάτας τῶν Ἐκκλησιῶν, οἵτινες καὶ ὠνομάζοντο φωτιζόμενοι καὶ ἐκλεκτοὶ (καὶ ὅρα τὸν ιδ'. τῆς α.). Καὶ λοιπὸν ἀπὸ τότε προετοιμάζοντο εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα μὲ περισσώτερον πόθον καὶ ἀγῶνα, ἀπὸ ὅσον ἔκαμναν εἰς τὸν ἄλλον καιρὸν, ὅπου ἦσαν κατηχομένοι. Τούτων οὕτως εἰρημένων, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὁ Ἁγιος, ὅτι, ἀνίσως γυνὴ τις κατηχομένη ἀπογράψῃ τοιοῦτοτρόπως τὸ ὄνομά της καὶ ἐτοιμάζεται εἰς τὸ Βάπτισμα, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὅπου μέλλει νὰ βαπτισθῇ, καὶ ἔλθουν τὰ συνήθη καὶ γυναικεῖά της, νὰ μὴ βαπτίζεται ἢ τοιαύτη, ἀλλὰ νὰ ἀναβάλῃ τὸν καιρὸν, ἕως οὗ νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ αὐτά. Ὅρα καὶ τὸν β'. τοῦ Διονυσίου.

Ἑρωτήσεις Ζ'.

Ἐὰν γυνὴ ἴδῃ τὰ κατ' ἔθος τῶν γυναικείων αὐτῆς, ὀφείλει προσέρχεσθαι τοῖς Μυστηρίοις αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ οὐ;

Ἀποκρίσεις.

Οὐκ ὀφείλει, ἕως οὗ καθαρισθῇ.

Ἑρμηνεία.

Ὅμοιος καὶ μὲ τὸν ἀνωτέρω, ὁ παρὼν Κανὼν διορίζει νὰ μὴ μεταλαμβάνῃ ἢ γυνὴ τὰ θεῖα Μυστήρια κατὰ τὰς ἡμέρας ὅπου ἔχει τὰ συνήθη καὶ γυναικεῖά της, ἀλλὰ τότε νὰ μεταλαμβάνῃ, ὅταν καθαρισθῇ ἀπὸ αὐτά. Ὅρα καὶ τὸν β'. Διονυσίου.

Ἑρωτήσεις Η'.

Γυνὴ, εἰς γεννήσῃ τὸ Πάσχα καὶ ὀφείλει νηστεῦσαι, μὴ πιεῖν οἶνον, ἢ ἀπολύεται τῆς νηστείας καὶ τοῦ μὴ πιεῖν οἶνον, διὰ τὸ γεννησαί;

Ἀποκρίσεις.

Ἡ νηστεία ἐπενοήθη διὰ τὸ σῶμα ταπεινώσαι· εἰ οὖν τὸ σῶμα ἐν ταπεινώσει ἐστὶ καὶ ἀσθενείαις, ὀφείλει μεταλαβεῖν, καθὼς βούλεται καὶ δύναται βαστάσαι τροφῆς καὶ ποτοῦ.

Ἑρμηνεία.

Ἑρωτηθεὶς ὁ Πατὴρ οὗτος, ἂν πρέπη ἢ γυναῖκα ὅπου γεννήσῃ κατὰ τὴν μεγάλην τεσσαρακοστὴν τοῦ Πάσχα, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Βλάσταρην (1), νὰ συγχωρηθῇ εἰς τὸ νὰ λύσῃ τὴν νηστείαν (2) καὶ νὰ πῆρ

(1) Ὁ δὲ Ἄριστηνός καὶ ἄλλοι τινὲς λέγουσιν, ὅτι Πάσχα ἐννοεῖται ἐδῶ ἡ μεγάλη ἑβδομάς, δὲν εἶναι ὁμοίως τὴν διαφορὰ ἐν οὕτω νοηθῇ τὸ Πάσχα, ἢ οὕτω, ἐπειδὴ τόσον καὶ ἡ τεσσαρακοστὴ, ὅσον καὶ ἡ μεγάλη ἑβδομάς διὰ ξηροφαγίας πρέπει νὰ νηστεύονται, καὶ κατὰ τοῦτο δὲν ἔχουν διαφορὰν, ἀκολουθῶν δὲ καὶ ἡ γυναῖκα ὅπου γεννήσῃ, εἴτε εἰς ἐκείνην, εἴτε εἰς ταύτην, δὲν πρέπει νὰ λαμβάνῃ διαφορετικὴν λύσιν τῆς νηστείας.

(2) Ἡ λύσις τῆς νηστείας ἐδῶ ἐννοεῖται, τὸ νὰ φάγῃ ἢ γυνὴ τὸ φαγητὸν ἐκεῖνο, μὲ τὸ ὅποιον δύναται νὰ συστήσῃ τὴν ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἀσθενείαν καὶ ταλαιπωρίαν τοῦ σώματός της, ὅς ἐρμηνεύει ἀκολουθῶν ὁ Ἁγιος. Τοῦτο δὲ εἶναι φαγητὸν μὲ ἔλαιον μόνον. Λέγει γὰρ ὁ ἴδιος οὗτος Πατὴρ ἐν τῷ ι'. Κανόνι, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου ἀπὸ ἀσθενείαν τελείως καταξηραθῇ, εἶναι δίκαιον νὰ τρώγῃ ἔλαιον.

κρασί, ἀποκρίνεται, ὅτι πρέπει νὰ συγχωρηθῆ, ἐπειδὴ ἡ νηστεία γίνεται διὰ ταπεινώσιν καὶ χαλιναγωγίαν τοῦ σώματος, ἀνίσως δὲ τὸ σῶμα ἦναι τεταπεινωμένον καὶ ἀσθενές, πρέπει νὰ φάγῃ ἐκεῖνο τὸ ἀρκετὸν φαγητὸν καὶ ποτὸν, μὲ τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀσθενείαν του καὶ νὰ συσταθῆ. Ὅρα καὶ τὸν ξθ'. Ἀποστολικόν.

Ἑρώτησις Θ'.

Εἰ ὀφείλει Κληρικὸς εὐχεσθαι, παρόντων Ἀρειανῶν, ἢ ἄλλων αἰρετικῶν, ἢ οὐδὲν αὐτὸν βλάπτει, ὁπότεν αὐτὸς ποιῆ τὴν εὐχὴν, ἢ γοῦν τὴν προσφορὰν;

Ἀπόκρισις.

Ἐν τῇ θεῖα ἀναφορᾷ ὁ Διάκονος προσφωνεῖ πρὸ τοῦ ἀσπασμοῦ· Οἱ ἀκοινωνήτοι περιπατήσατε. Οὐκ ὀφείλουσιν οὖν παρεῖναι, εἰ μὴ ἂν ἐπαγγέλλωνται μετανοεῖν καὶ ἐκφεύγειν τὴν αἵρεσιν.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ Πατὴρ οὗτος, ἂν πρέπη ὁ Ἱερεὺς νὰ προσφέρῃ ἀναίμακτον ἱεουργίαν, ὅταν ἦναι παρόντες Ἀρειανοὶ καὶ ἀπλῶς αἰρετικοί, καὶ ἀποκρίνεται, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἱεουργίας ὁ Διάκονος φωνάζει νὰ ἐκθοῦν ἔξω τοῦ ναοῦ ὅσοι εἶναι Κατηχούμενοι, λέγων· «Ὅσοι Κατηχούμενοι προέλθετε» (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, οἱ ἀκοινωνήτοι περιπατήσατε). Ἀνίσως λοιπὸν, ὅσοι εἶναι Κατηχούμενοι δὲν συγχωροῦνται νὰ σταθοῦν ἐν τῷ καιρῷ, ὅταν γίνεται ἡ θεία λειτουργία, πόσω μᾶλλον οἱ αἰρετικοί; ἔξω μόνον, ἂν ὑπόσχωνται νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν αἵρεσιν· πλὴν καὶ τότε πάλιν δὲν πρέπει νὰ ἀφίνωνται μέσα εἰς τὸν ναὸν, ἀλλὰ νὰ στέκωνται ἔξω μὲ τοὺς Κατηχουμένους. Εἰ δὲ τοιοῦτοτρόπως δὲν ὑπόσχονται, οὐδὲ μὲ τοὺς Κατηχουμένους συγχωροῦνται νὰ στέκουν, ἀλλὰ νὰ ἀποδιώκωνται, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα.

Ἑρώτησις Ι'.

Ἐάν τις ἦ ἀσθενῶν καὶ ἐκτακίς πάνυ ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀσθενείας, καὶ ἔλθῃ τὸ ἅγιον Πάσχα, πάντως ὀφείλει νηστεῦσαι, ἢ ἀπολύει αὐτὸν ὁ Κληρικὸς λαμβάνειν, ὃ δύναται, ἢ καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, διὰ πολλὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν;

Ἀπόκρισις.

Ἀπολύεσθαι ὀφείλει μεταλαμβάνειν καὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ποτοῦ ὁ ἀσθενῶν, πρὸς ὃ δύναται βαστάσαι. Τὸ γὰρ μεταλαμβάνειν ἐλαίου τὸν ἄπαξ ἐκτακέντα δίκαιόν ἐστιν.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς οὗτος ὁ θεῖος Πατὴρ, ἂν ὁ πολλὰ ἀσθενής, καὶ μὲ ὑπερβολὴν καταξηρανθεὶς ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀσθένειαν, πρέπει ἐν τῇ Μ'. τοῦ Πάσχα (1) νὰ νηστεύσῃ ἀπαραιτήτως, ἀπεχόμενος οἴνου καὶ ἐλαίου, ὡς καὶ οἱ ὑγιεῖς, ἢ ἂν πρέπη νὰ συγχωρηθῆ νὰ φάγῃ ἔλαιον καὶ νὰ πῖῃ οἶνον διὰ τὴν πολλὴν ἀσθένειαν (2), ἀποκρίνεται, ὅτι πρέπει νὰ συγχωρηθῆ ὁ τοιοῦτος νὰ λάβῃ τὸ ἱκανὸν φαγητὸν καὶ ποτὸν, μὲ τὸ ὁποῖον δύναται νὰ βαστάσῃ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀσθενείαν του, καθὼς ἤθελε διορισθῆ ἀπὸ τινος θεοφοδοῦμενον ἰατροῦ· διότι δίκαιον εἶναι νὰ τρώγῃ λάδι ἐκεῖνος ὁποῦ τελείως ἐξηράνθη ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν. Ὅρα καὶ τὸν ξθ'. Ἀποστολ.

Ἑρώτησις ΙΑ'.

Ἐάν τις καλέσῃ Κληρικὸν εἰς τὸ συζεῦξαι γάμον, ἀκούσῃ δὲ τὸν γάμον παράνομον, ἢ θειογαμίαν, ἢ γοῦν ἀδελφὴν τελευτησάσης γυναικὸς τὴν μέλλουσαν ζεύγυσθαι, εἰ ὀφείλει ἀκολουθήσαι ὁ Κληρικὸς, ἢ προσφορὰν ποιῆσαι;

Ἀπόκρισις.

Ἄπαξ εἶπατε. Ἐάν ἀκούσῃ ὁ Κληρικὸς τὸν γάμον παράνομον, εἰ οὖν ὁ γάμος παράνομός ἐστιν, οὐκ ὀφείλει ὁ Κληρικὸς κοινωνεῖν ἀμαρτίαις ἀλλοτρίαις.

(1) Καὶ ἐδῶ παρομοίως Πάσχα ἐνόησάν τινες τὴν μεγάλην | (2) Ὅρα καὶ ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, ὅτι ἡ νηστεία τῆς ἑβδομάδα. | μεγάλης μ'. εἶναι ξηροφαγία, καὶ ἀποχὴ οἴνου καὶ ἐλαίου.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ Ἅγιος, ἀνίσως τινὰς Ἱερεὺς καλεσθῆ³ εἰς τὸ νὰ εὐλογήσῃ γάμον, ἔπειτα μάθη, ὅτι αὐτὸς ὁ γάμος εἶναι παράνομος (τυχὸν, διατὶ ὁ ἀνὴρ μέλλει νὰ λάβῃ εἰς γυναῖκα τὴν θείαν του, ἢ τὴν ἀδελφὴν τῆς ἀποθανούσης γυναικὸς του, ταῦτὸν εἰπεῖν, δύο ἀδελφὰς ζητεῖ νὰ λάβῃ, ἢ καὶ ἄλλην συγγένισσάν του), εἰάν αὐτὸς ὁ Ἱερεὺς πρέπη νὰ τοὺς εὐλογήσῃ, ἢ νὰ λειτουργήσῃ (1), ταῦτα, λέγω, ἐρωτηθεὶς, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι, ἂν Ἱερεὺς μάθη πῶς ὁ γάμος εἶναι παράνομος, δὲν πρέπει οὔτε νὰ τοὺς εὐλογήσῃ, οὔτε νὰ λειτουργήσῃ, καὶ ἀκολουθῶς δὲν πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ συγκοινωνῇ εἰς τὰς ξένας ἀμαρτίας, ἤτοι εἰς τὸν παράνομον γάμον τους, καὶ εἰς τὰ ἐπιτίμια τοῦ τὸν τοιοῦτον γάμον ἱερολογήσαντος Ἱερέως (2).

Ἑρώτησις ΙΒ'.

Ἐὰν ὄνειρασθεὶς ὁ λαϊκὸς, ἐρωτήσῃ Κληρικὸν, ὀφείλει ἐπιτρέψαι αὐτῷ κοινωνῆσαι ἢ οὐ ;

Ἀπόκρισις.

Εἰ μὲν ὑπόκειται ἐπιθυμία γυναικὸς, οὐκ ὀφείλει· εἰ δὲ ὁ σατανᾶς πειράζει αὐτὸν, ἵνα διὰ τῆς προφάσεως ταύτης ἀλλοτριώσῃ τῆς κοινωνίας τῶν θείων Μυστηρίων, ὀφείλει κοινωνῆσαι, ἐπεὶ οὐ παύεται ὁ πειράζων κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ὅτε ὀφείλει κοινωνεῖν, ἐπιτιθέμενος αὐτῷ.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Πατὴρ οὗτος, ἂν πρέπη νὰ μεταλάβῃ ὁ ἐνυπνιασθεὶς λαϊκὸς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὅπου ἐνυπνιάσθῃ, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ὅτι, εἰ μὲν αὐτὸς ἔπαθε τοῦτο ἀπὸ ἐπιθυμίαν ἢ ἐνθύμησιν γυναικὸς, δὲν πρέπει νὰ κοινωνήσῃ, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἐμπαθὴς αὐτῇ ἐνθύμησις, κατόπιν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡ ρεῦσις ἠκολούθησεν, ἐμόλυνε τὴν διάνοιάν του. Εἰ δὲ τοιαύτη ἐπιθυμία καὶ ἐνθύμησις δὲν ἠκολούθησεν, ἀλλὰ μόνον ὁ σατανᾶς ἀπὸ τὸν φθόνον του ἐπείραξεν αὐτὸν, διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸν ἁγιασμὸν τῶν θείων Μυστηρίων, πρέπει νὰ μεταλάβῃ, ἐπειδὴ, ἂν δὲν μεταλάβῃ, δὲν θέλει παύσει ὁ σατανᾶς νὰ τὸν πειράζῃ, καὶ μὲ τέτοιον τρόπον νὰ τὸν ἐμποδίξῃ, ὅταν ἐτοιμάζεται νὰ κοινωνήσῃ (3). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν δ' Διονυσίου.

Ἑρώτησις ΙΓ'.

Τοῖς ζευγνυμένοις εἰς γάμον, περὶ ποίων ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος παρατίθεσθαι χρὴ ἀπέχεσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας ; καὶ ποίας ἡμέρας ἔχειν ἐπ' ἐξουσίας ;

Ἀπόκρισις.

Ἄ προεῖρηκα καὶ νῦν λέγω. Ὁ Ἀπόστολος λέγει, ἀμὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμ-

(1) Ἡ λειτουργία ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Κανὼν νὰ γίνεταί μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ γάμου, ἐγένετο βέβαια διὰ νὰ μεταλάβῃ τὰ θεία Μυστήρια τὸ εὐλογηθὲν ἀνδρόγυνον, τὸ ὁποῖον πρέπει καὶ τῶρα νὰ τὸ κάμνουν οἱ ἀληθεῖς καὶ σωθῆναι θέλοντες Χριστιανοί, ἐξομολογούμενοι προτοῦ καὶ προετοιμαζόμενοι μετ' ἐγκράτειαν καὶ ἄλλας ἀγαθοεργίας, περὶ οὗ ὄρα τὴν α. ὑποσημείωσιν τοῦ ιγ'. τῆς ς'.

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρος, ἀγκαλὰ καὶ ἀπὸ βίαν μεγάλην τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, υἱοῦ τῆς Εἰρήνης, συνεχώρησε (μετὰ καὶ τοῦ Ταρασσίου) κατ' ἀρχὰς Ἰωσήφ τὸν οἰκονόμον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ὅστις εὐλόγησεν αὐτὸν τὸν Βασιλέα μετὰ τὴν Κουβουκουλαρίαν Θεοδότην τὴν συγγενῆ του, παραιτησάμενον Μαρίαν τὴν προτέραν γυναῖκά του· μ' ὄλον τοῦτο ὕστερον, ὅταν ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ εὐσεβὴς Βασιλεὺς, ἐκάθηρεν αὐτὸν ὁ αὐτὸς Ἅγιος Νικηφόρος, καὶ ὄρα τὸν Δοσίθ. σελ. 661 καὶ 745 τῆς Δωδεκαβίβλ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ νόμοι προστάζουσι (Ἀρμενόπ. βίβλ. καὶ τίτλ. δ') κρυφίως τινὰς νὰ μὴ στεφανώνηται, ἀλλὰ παρρησίᾳ πολλῶν ἀνθρώπων ἐνώπιον, ἵνα δηλ. οἱ Ἱερεῖς οἱ μέλλοντες ἱερολογῆσαι

ἐξετάζουσι μετ' ἀκρίβειαν τοὺς ἐκείσε παρόντας, ἂν ὁ γάμος ᾖ ναὶ νόμιμος, ἢ οὐ. Ὅποιος δὲ τολμήσῃ νὰ στεφανωθῇ κρυφίως, νὰ παιδεύεται καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ τοῦτον στεφανώσας Ἱερεὺς κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς Κανόνας. Ἀλλὰ καὶ ὅποιος Ἱερεὺς στεφανώσῃ τινὰ χωρὶς τὴν ἐγγραφὸν ἄδειαν τοῦ Ἀρχιερέως, παρομοίως πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ παιδεύηται.

(3) Τοῦτον τὸν Κανόνα ἀναφέρωντας ὁ Βαλασαμὸν ἐν τῇ πρὸς Μάρκον α. ἀποκρίσει, λέγει, ὅτι οἱ μὲν λαϊκοὶ ὅπου ἐνυπνιασθῶν, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ Κανόνος τούτου, νὰ μεταλαμβάνουν, οἱ δὲ ἱερωμένοι νὰ μὴ λειτουργοῦν κατὰ τὴν ἡμέραν ὅπου τοῦτο πάθουν, διὰ τὸ σεβάσμιον τῆς ἱερωσύνης, ἐξω μόνον ἂν ᾖναι ἑορτὴ μεγάλη, καὶ ἡ ἀναβολὴ μὲν ἱερωσύνης προξενῇ κίνδυνον, ἢ δὲ ταύτης ἱεροτελεστία ᾖναι χρειώδης, καθὼς καὶ ὁ Κίτρου τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει, καὶ ὄρα τὴν ὑποσημ. τοῦ δ' τοῦ Διονυσίου· ἐπειδὴ δὲ δύσκολα ἠμπορεῖ νὰ διακρίνῃ τινὰς πότε ἐνυπνιάζεται ἀπὸ πειρασμὸν καὶ φθόνον μόνον τοῦ διαβόλου, καὶ πότε ἀπὸ ἐπιθυμίαν γυναικὸς ἢ ἀπὸ ἄλλην αἰτίαν ἐδικήν του, τὸ ἀσφαλέστερον καὶ φρονιμώτερον εἶναι νὰ μὴ μεταλαμβάνῃ, ὅταν πάθῃ τινὰς λαϊκὸς ἢ Ἱερεὺς ἢ Μοναχὸς, τοιοῦτον πρᾶγμα, ὡς προεῖπομεν ἐν τῇ ὑποσημ. τοῦ δ' τοῦ Διονυσίου.

φώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάζητε τῇ προσευχῇ». [ά. Κορ. ζ'. 5]. Καὶ πάλιν «ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν». Ἐξ ἀνάγκης ἐν τῷ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν ἀπέχεσθαι δεῖ, διὰ τὸ ἐν αὐταῖς τὴν πνευματικὴν θυσίαν ἀναφέρεισθαι τῷ Κυρίῳ.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ Ἅγιος, εἰς ποίας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος πρέπει νὰ μὴ σμίγουν τὰ ἀνδρόγυνα, καὶ ἀπεκρίθη διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, φέρων εἰς μαρτυρίαν τὰ λόγια τοῦ Παύλου τὰ ρηθέντα πρὸς τὰ ἀνδρόγυνα, ἦγουν μὴ ἀποστερεῖτε τὸ ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴν σαρκικὴν μίξιν, πάρεξ νὰ μὴ σμίγετε μετὰ συμφωνίαν καὶ τὰ δύο μέρη πρὸς καιρὸν, διὰ νὰ καταγίνεσθε εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ πάλιν νὰ σμίγετε, διὰ νὰ μὴ σᾶς πειράζῃ ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν σας. Ἐξηγῶντας δὲ ὁ Ἅγιος ποῖον καιρὸν καὶ ποίαν προσευχὴν ἐννοεῖ ἡ Παῦλος νὰ μὴ σμίγουν τὰ ἀνδρόγυνα, λέγει, ὅτι εἶναι τὸ Σάββατον καὶ ἡ Κυριακὴ (καὶ ἀπλῶς κάθε ἑορτῆ), εἰς τὰς ὁποίας ἡμέρας πρέπει νὰ μὴ σμίγουν αὐτὰ, διατὶ τότε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ταύτας ἐγένετο πνευματικὴ θυσία, ἦτοι ἱερά λειτουργία, καὶ ἔπρεπε νὰ ἐτοιμασθοῦν διὰ νὰ μεταλάβουν τὰ θεῖα μυστήρια (1). Ὅρα καὶ τὸν γ'. τοῦ Διονυσίου.

Ἐρωτήσεις ΙΔ'.

Ἐάν τις μὴ ἔχων ἑαυτὸν χειρίσῃται, ἢ κρημνίσῃ ἑαυτὸν, εἰ γίνεται προσφορά περὶ αὐτοῦ, ἢ οὐ;

Ἀποκρίσεις.

Ἐπερ αὐτοῦ διακρίναι ὁ Κληρικὸς ὀφείλει, εἰ τὸ ἀληθὲς ἔκφρων ὢν, πεποίηκε τοῦτο. Πολλάκις γὰρ οἱ διαφέροντες τῷ πεπονθότι, θέλοντες τυχεῖν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχῆς, καταψεύδονται καὶ λέγουσιν, ὅτι οὐκ εἶχεν ἑαυτόν. Ἐνίοτε δὲ ἀπὸ ἐπηρείας ἀνθρώπων, ἢ ἄλλως πως ἀπὸ ὀλιγωρίας πεποίηκε τοῦτο, καὶ οὐ χρὴ προσφορὰν ἐπάνω αὐτοῦ γενέσθαι· αὐτοφονευτῆς γὰρ ἑαυτοῦ ἐστὶ. Δεῖ οὖν πάντως τὸν Κληρικὸν μετὰ ἀκριβείας ἐρευνῆσαι, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίμα πέσῃ.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ θεὸς οὗτος Πατήρ, ἂν πρέπει νὰ γένη λειτουργία καὶ μνημόσυνον διὰ ἐκεῖνον τὸν ἀνθρώπον, ὁποῦ ἐφόνευσεν, ἢ ἐκρήμνισεν, ἢ ἐπνίξεν, ἢ ἐκρέμασεν, ἢ κατὰ ἄλλον τρόπον ἐθανάτωσε τὸν ἑαυτὸν του, μὴ ἔχοντας τὸν νοῦν σῶον καὶ ὑγιᾶ, εἴτε ἀπὸ δαιμόνιον, εἴτε ἀπὸ ἀσθένειαν, καὶ ἀποκρίνεται μετὰ τὸν παρόντα Κανόνα λέγων, ὅτι, ὁποῖος Ἱερεὺς καὶ ὁποῖος ἄλλος Κληρικὸς προσκαλεσθῆ εἰς τὸ νὰ τὸν μνημονεύσῃ, πρέπει νὰ ἐξετάζῃ καλὰ μετὰ ἀκριβείαν, ἂν τῇ ἀληθείᾳ ὄντας ἔξω ἀπὸ τὰς φρένας τοῦ ὁ τοιοῦτος, ἐθανάτωσε τὸν ἑαυτὸν του· διότι, πολλάκις φοραῖς οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ οἰκετοὶ τοῦ τοιοῦτου, θέλοντες νὰ μνημονευθῆ καὶ νὰ ψαλθῆ ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς, καὶ λειτουργία νὰ γένη ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν του, λέγουν ψεύματα, ὅτι ἦτον ἔξω φρενῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐθανάτωσε τὸν ἑαυτὸν του. Μερικαῖς φοραῖς δὲ θανατόνει τινὰς τὸν ἑαυτὸν του, ἢ ἀπὸ κάμμιαν βλάβην καὶ ἐνόχλησιν ὁποῦ ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἢ ἀπὸ ὀλιγοψυχίαν καὶ λύπην ὑπερβολικὴν, ἢ ἄλλην κάμμιαν ἀφορμὴν, θέλωντας καὶ ἔχοντας τὸν νοῦν του ὑγιᾶ, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ γένη λειτουργία καὶ μνημόσυνον, ἐπειδὴ καὶ ἐστάθη αὐτὸς τοῦ ἑαυτοῦ του φονεὺς (2).

(1) Ὁ δὲ Βαλσαμῶν ἐν τῇ ια'. ἐρωταποκρίσει τῇ πρὸς τὸν Μάρκον Ἀλεξανδρείας λέγει, ὅτι τὰ ἀνδρόγυνα ἀναγκαίως πρέπει νὰ μὴ σμίγουν ὄχι μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν ὁποῦ κοινωνήσου, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς κοινωνίας, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, καὶ ὅσοι τοῦτο δὲν φυλάττουν, μετὰ αὐστηρὰ ἐπιτίμια νὰ κανονίζονται, καὶ ὅρα τὴν ἀ. ὑποσημ. τοῦ ιγ'. τῆς ς'. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν μεταλάβουν εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας, πάλιν πρέπει νὰ μὴ σμίγουν. Διὸ καὶ ὁ Βαλσαμῶν ἐν τῇ ιβ'. ἀποκρίσει πρὸς τὸν αὐτὸν Μάρκον λέγει, ὅτι τὰ ἀνδρόγυνα ὁποῦ δὲν ἐγκρατεῦνται ἀπὸ τὴν σαρκικὴν μίξιν τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν, πρέπει νὰ διορθῶνται μετὰ μέτρια ἐπιτίμια. Ὁμοίως πρέπει νὰ ἀπέχουν ταῦτα καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ μ'. καὶ τὰς δ'. καὶ ς'. καὶ ὅρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ θ'. Ἀποστολικῷ.

(2) Σημείωσαι δὲ ὅτι οἱ πολιτικοὶ νόμοι, διὰ νὰ ἐμποδίσουν

τοὺς τοιοῦτους βιοθανεῖς ἀπὸ τὸ νὰ σκοτῶνται, προστάζουν, ὅτι ὁποῖος ἀφ' ἑαυτοῦ θανατωθῆ, νὰ δημεύηται, ἦγουν νὰ διαρπάζονται ἀπὸ τὸν λαὸν τὰ ὑπάρχοντά του· ἀλλὰ καὶ ὁποῖος ἐπιχειρήσῃ νὰ σκοτωθῆ καὶ δὲν προφθάσῃ, καὶ αὐτὸς νὰ παιδεύεται ὡς ἄν φονεὺς. Ὅρα τὸν Βλάσταριν (ἐν τῷ περὶ βιοθανῶν). Ἐπειδὴ δὲ μερικοὶ ἄφρονες ἐνόμισαν ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν μετὰ βίαιον θάνατον ἀποθνησκόντων γίνονται δαίμονες, ἀναιρεῖ τὴν κακὴν ὑπόληψιν αὐτῶν ταύτην ὁ θεὸς Χρυσόστομος. (λόγ. λς'. εἰς τὸν Λάζαρον σελ. 234. τοῦ ε'. τόμ.). Σημείωσαι δὲ ὅτι τὸν διορισμὸν τοῦ παρόντος Κανόνος προλαβὼν ἐπεκύρωσε καὶ ὁ Πρεσβύτερος ἐνὸς Μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Παχωμίου ἐπρόσταξε γὰρ οὗτος νὰ μὴ μνημονεύονται αἱ δύο ἐκεῖναι Μοναχῆ, ὁποῦ ἐφονεύθησαν ἀφ' ἑαυτῶν (καὶ ὅρα εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Παχωμίου ἐν τῷ Λαυσαϊκῷ).

Ἑρωτήσεις ΙΕ΄.

Ἐάν τις γυνή πνευματιᾶ, ὥστε καὶ σίδηρα φορεῖν, ὁ δὲ ἀνὴρ λέγων, ὅτι οὐ δύναμαι ἐγκρατεῦσθαι καὶ θέλω λαβεῖν ἄλλην, ὀφείλει λαβεῖν ἑτέραν, ἢ οὐ ;

Ἀποκρίσεις.

Μοιχεία μεσολαβεῖ τῷ πράγματι, καὶ περὶ τούτου τί ἀποκρίνασθαι οὐκ ἔχω, οὐδὲ ἐφευρίσκω.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Ἅγιος, ἀνίσως γυναικᾶ τινος δαιμονίζεται τόσο, ὥστε ὁποῦ νὰ τὴν δένουν μὲ σίδηρα καὶ ἀλύσεις, (τυχὸν, ἢ διὰ νὰ μὴ φύγῃ, ἢ διὰ νὰ μὴ θανατώσῃ τὸν ἑαυτὸν της, ἢ ἄλλον τινὰ), ὁ δὲ ἀνδρὸς αὐτῆς μὴ δυνάμενος νὰ σωφρονῇ καὶ νὰ ἐγκρατεῦται ἀπὸ τὴν σαρκικὴν μίξιν (ἐπειδὴ μὲ τὴν γυναικᾶ του νὰ σμίξῃ οὕτως ἔχουσιν δὲν ἢμπορεῖ), ζητεῖ νὰ λάβῃ ἄλλην γυναῖκα, ἂν πρέπη νὰ λάβῃ ἄλλην, ἢ ὄχι ; Τοῦτο, λέγω, ἐρωτηθεὶς, ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι περὶ τούτου δὲν ἔχει, οὔτε ἐφευρίσκει τι νὰ ἀποκριθῇ, ἐπειδὴ, ἂν αὐτὸς πάρῃ ἄλλην γυναῖκα, μοιχείᾳ εἰς τὸ πάσιμον αὐτὸ ἀκολουθεῖ· διότι ἀπέλυσε τὴν πρώτην γυναῖκα του, χωρὶς λόγου πορνείας, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ὁποῦ εἶπεν· «Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεύσθαι (1)». Ὅρα καὶ τὸν μή. καὶ οὐ. Ἀποστολικόν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκλογή τῶν νόμων Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν Βασιλέων (τίτλ. γ'. σελ. 107. τοῦ β'. βιβλ. τῆς Γιοῦρ Γραικορωμ.) προστάζει νὰ μὴ χωρίζωνται : οὕτω γὰρ φησιν· «Βί δὲ συμβῆ ἐξ αὐτῶν, ἵνα μετὰ τὸν γάμον ὑπὸ δαίμονος κῦριευθῆναι, καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἀπ' ἀλλήλων μὴ χωρίζεσθαι.» Ὅθεν ἐδῶ ὁ ἴδιος Λέων ἀναίρει τὴν κάτω Νεαράν του. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν εἰς τὸ περὶ ἀρραβῶνος Κεφάλαιον.

Ἑρωτήσεις ΙΓ΄.

Ἐάν τις νηστεύων ἐπὶ τῷ κοινωνῆσαι, νικτόμενος τὸ στόμα, ἢ ἐν τῷ βαλανεῖῳ, κατέπειεν ὕδωρ μὴ θέλων, ὀφείλει κοινωνῆσαι ;

Ἀποκρίσεις.

Ναί. Ἐπεὶ εὐρὼν ὁ σατανᾶς ἀφορμὴν τοῦ κωλύειν αὐτὸν τῆς Κοινωνίας, συχνότερον τοῦτο ποιήσει.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ Ἅγιος, ἀνίσως πρέπη νὰ μεταλάβῃ ἐκεῖνος ὁποῦ νηστεύων καὶ ἐτοιμαζόμενος νὰ μεταλάβῃ, ἔτυχε νὰ καταπῆ νερὸν στατικῶς, ἢ εἰς καιρὸν ὁποῦ ἐνιπτε τὸ στόμα του, ἢ εἰς καιρὸν ὁποῦ εὕρισκετο εἰς τὸ λουτρόν (2), καὶ πρὸς τοῦτο ἀποκρίνεται διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος, ὅτι πρέπει νὰ μεταλάβῃ, ἐπειδὴ ἂν

(1) Ὅθεν, ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, καὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, μοιχεία ἀκολουθεῖ εἰς τοὺς ἀπολύοντας τὴν δαιμονιζομένην γυναικᾶ των, εἴτε παντοτινὰ, εἴτε πρὸς καιρὸν αὐτὴ δαιμονίζεται, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀκυρωθῇ ἡ τοῦ Βασιλέως Λέοντος Νεαρά, ὁποῦ συγχωρεῖ τὸν ἀνδρὰ νὰ ἀφίη τὴν παντοτινὰ δαιμονιζομένην γυναικᾶ του, καὶ ὁ Βαλαμῶν δὲν πρέπει νὰ εἰσακουέται, ὅστις συγχωρεῖ τὸν τοιοῦτον ἀνδρὰ νὰ πάρῃ ἄλλην γυναῖκα, καὶ ἀποδέχεται τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λέοντος. Διότι τόσο ὁ ἀνδρὸς, ὅσον καὶ ἡ γυναῖκα, ὁποῦ ἀπὸ δαιμόνων ἤθελεν ἐνεργηθῆ, πρέπει νὰ ὑπομένουν ἕνας τὸν ἄλλον, στοχαζόμενοι, ὅτι διὰ κάποιας ἀμαρτίας των τοῦτο ἤκολούθησε, καὶ ὄχι ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ὅς λάβουν παράδειγμα οἱ ἄνδρες ὁποῦ ἔχουν γυναικᾶς δαιμονιζομένας ἀπὸ τὸν εὐλαβέστατον ἐκεῖνον καὶ θεοφοβούμενον ἀνδρὰ τῆς γυναικὸς Θεοτέκνας τῆς ἐν τῇ Ρωσσοπόλει τῆς Κιλικίας εὕρισκομένης, καθὼς ἀναφέρεται εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Συμεῶν τοῦ θαυμαστορείτου (πράξι δ'. τῆς ζ'. Συνόδου). Αὕτη γὰρ εἴκοσι χρόνους ἐσυγκατοίκησε μὲ τὸν ἀνδρὰ της, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἐνιπτε κάτω ἀπὸ τὸ δαιμόνιον (τὸ ὁποῖον τῆς ἤκολούθησεν ὅταν ἦτο παῖς, δηλα-

δὲν ἦτο ἰδ'. χρόνων, ταῦτόν εἰπεῖν, ὅταν εἰς ὄραν γάμου εὕρισκομένην ἐπῆρεν αὐτὴν ὁ ἀνδρὸς της), καὶ ἐμάσσα τὴν γλῶσσάν της, ὁ εὐλογημένος ἀνδρὸς της ὑπέμεινε γενναίως τὴν θλίψιν καὶ τὴν πύρωσιν τῆς σαρκὸς, χωρὶς νὰ πάρῃ ἄλλην γυναῖκα, ἕως ὁποῦ ἡ γυναικᾶ του ἐλυτρώθη τοῦ δαιμονίου διὰ προσευχῆς τοῦ Ἁγίου Συμεῶν.

(2) Ὅμως διὰ νὰ μὴ εὕρισκῃ ὕλην καὶ ἀφορμὴν ὁ διάβολος νὰ προξενῇ τοιοῦτό τι, πρέπει ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐτοιμάζονται νὰ κοινωνήσουν, νὰ μὴ νίπτουν τὸ στόμα, οὔτε νὰ λούωνται κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁποῦ ἔχουν νὰ μεταλάβουν, ἀλλὰ νὰ νίπτουν τὸ στόμα ἀφ' ἐσπέρας, καὶ νὰ λούωνται μίαν ἡμέραν πρὸ τῆς Κοινωνίας· δι' ὅ καὶ ὁ Βαλαμῶν ἐν τῇ πρὸς Μάρκον β'. ἀποκρίσει αὐτοῦ λέγει, ὅτι οὔτε Ἱερεὺς, οὔτε λαϊκὸς συγχωρεῖται νὰ λούεται, ἢ καὶ νὰ φλεβοτομῆται κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὁποῦ ἐκοινωνήσεν, οὔτε πρὸ τῆς Κοινωνίας, οὔτε ὕστερα ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν. Πρέπει γὰρ οἱ τοιοῦτοι καὶ πρὸ τοῦ νὰ κοινωνήσουν, καὶ ἀφ' οὗ κοινωνήσουν μὲ κάθε κατάνυξιν καὶ εὐλαβίαν νὰ προσπίπτουν εἰς τὸν Θεόν, καὶ νὰ τὸν εὐχαριστοῦν διὰ τὴν μετάληψιν τοῦ Παναγίου σώματος καὶ αἵματος ὁποῦ ἤξιω-

ἐμποδισθῆ, συχνὰ θέλει κάμνει τὸν τοιοῦτον ὁ διάβολος νὰ καταπίνῃ νερὸν διὰ συνεργείας του, διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὰ θεῖα Μυστήρια.

Ἑρωτήσεις ΙΖ'.

Συχνῶς ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ποιοῦντες, ἄρα ὑπὸ κατάκρισιν ἐσμέν ;

Ἀποκρίσεις.

Εἰ καὶ μὴ ποιοῦμεν, ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται μὴ μέμφεσθαι ἑαυτοὺς, ὅτι ἀκούοντες παρακούομεν. Μέρος δὲ σωτηρίας ἐστὶ καὶ τὸ μέμφεσθαι ἑαυτοὺς.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη ὁ Ἅγιος τάχα κατακεκριμένοι εἴμεθα, διατί ἀκούομεν μόνον συχνάκις τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, μὲ τὰ ἔργα δὲ δὲν κάμνομεν ἐκεῖνα ὅπου ἀκούομεν, καὶ ἀποκρίνεται, ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἀκούωμεν, καὶ καὶ μὲ τὸ ἔργον δὲν τὸν κάμνωμεν. Διατί, ἀγκαλὰ καὶ δὲν τὸν ἐργαζόμεθα, ὅμως ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ κατηγοροῦμεν καὶ τὸν ἑαυτὸν μας, ὅτι ἀκούοντες αὐτὸν, παρακούομεν καὶ δὲν κάμνομεν καθὼς ἀκούομεν. Τὸ δὲ νὰ κατηγοροῦμεν τὸν ἑαυτὸν μας, μέρος σωτηρίας εἶναι καὶ αὐτὸ, ὡσὰν ὅπου γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν μας ταπεινώσιν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἰλεως γίνεται ὁ Θεὸς εἰς τὰς ἀμαρτίας μας καὶ μᾶς δικαιοῖ, καθὼς καὶ τὸν ἀμαρτωλὸν μὲν, ταπεινὸν δὲ Τελώνην, ὑπὲρ τὸν ἐνάρετον μὲν, ὑπερήφανον δὲ Φαρισαῖον, ἐδικαίωσεν (1).

Ἑρωτήσεις ΙΗ'.

Ἐκ ποίας κείρας κρίνονται παρὰ Θεοῦ τὰ ἀμαρτήματα ;

Ἀποκρίσεις.

Πρὸς τὴν γνῶσιν καὶ τὴν φρόνησιν ἐκάστου. Οἱ μὲν ἀπὸ δεκαετοῦς κείρας, οἱ δὲ καὶ μείζονος.

Ἑρμηνεία.

Ἐρωτήθη καὶ περὶ τούτου ὁ Πατὴρ οὗτος, ἀπὸ ποίαν ἡλικίαν τοῦ ἀνθρώπου κρίνονται παρὰ Θεοῦ τὰ ἀμαρτήματα, καὶ ἀποκρίνεται ὅτι, κατὰ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν φρόνησιν τοῦ κάθε ἀνθρώπου, ἔτσι κρίνονται καὶ τὰ ἀμαρτήματά του. Διότι, ἐκεῖνα μὲν τὰ παιδία ὅπου εἶναι φύσεως δεξιὰς καὶ ἐξυπνα, αὐτὰ εὐκολώτερα καὶ ὀγλιγωρότερα διακρίνουσι τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακὸν, διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ δέκα χρόνων κρίνονται παρὰ Θεοῦ τὰ ἀμαρτήματά των. Ἐκεῖνα δὲ ὅπου ἐξ ἐναντίας εἶναι φύσεως ἰωθρᾶς καὶ νοδὸς ἀποκοιμημένου, δυσκολώτερα καὶ ἀργότερα ἔρχονται εἰς τὴν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διάκρισιν· ὅθεν καὶ ἀπὸ περισσοτέρους χρόνους τῆς ἡλικίας των κρίνονται παρὰ Κυρίου τὰ ἀμαρτήματά των. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ μ'. τῆς 5'.

θησαν, καὶ ὄχι νὰ χαυνοῦνται καὶ νὰ ζητοῦν τοιαύτας βλακειὰς καὶ πλυσίματα ὑδάτων θερμῶν, ἔξω μόνον τότε νὰ φλεβοτομοῦνται, ὅταν κοινωνήσουν, ἂν ἦναι κάμμια, ἀνάγκη ἀσθενείας θανατηφόρου. Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Ἀρμένόπουλος ἐν τῇ ἐπιτομ. τῶν Κανόνων· ὅτι δὲ χωρὶς ἀσθένειαν τοῦ σώματος δὲν πρέπει νὰ λούωνται οὔτε οἱ λαϊκοὶ, καὶ πολλῶ μᾶλλον οἱ Κληρικοί, ἀνάγνωθι τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ οξ'. τῆς 3'.

(1) Τοῦτον τὸν ἴδιον Κανόνα δανεισθεῖς, ργ'. ἐρωταπόκρισιν, ἴδιαν κάμνει αὐτοῦ ὁ Ἀναστάσιος Σιναΐτης, εἰ τῇ ἀληθείᾳ τοῦ Σιναΐτου εἰσὶν ἄκασαι αἱ ἐρωταποκρίσεις ὅπου ἐξεδόθησαν εἰς τύπον κατὰ τὸ 1777 ἔτος. Σημείωσαι δὲ ὅτι δὲν λέγει τὸν Κανόνα τοῦτον ὁ Πατὴρ διὰ ἐκείνους τοὺς ἀμελεῖς, οἵτινες ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ ἀμελείαν των καταφρονοῦσι καὶ δὲν κάμνουσι καθὼς ἀκούουσι, νομίζοντες τάχα, ὅτι κατηγοροῦντες τὸν ἑαυτὸν τους πῶς δὲν κάμνουσιν, ἔχουν νὰ σωθῶν. Ἄς μὴ νομίζουσι ἔτσι οἱ ἀμελεῖς, μηδὲ ὅλην τῆς ἰδίας των

ἀμελείας ἢς λαμβάνουσι τὸν Κανόνα. Οὐ γὰρ διὰ τούτους τὸν λέγει ὁ Πατὴρ, ἀλλὰ διὰ ἐκείνους, ὅπου ἀκούουσιν αὐτὸν καὶ ἀγωνίζονται μὲν ὅσον τὸ δυνατόν, νὰ τὸν ἐργάζωνται, ὅμως διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ἀδυνατοῦσιν εἰς τὸ νὰ τὸν κάμνουσι μὲ ὅλην τὴν τελειότητα. Συμφώνως μὲ τὸν Κανόνα τοῦτον λέγει καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ὅτι ὅποιος ἀκούσῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν τὸν φυλάξῃ, κατηγορήσῃ δὲ τὸν ἑαυτὸν του πῶς δὲν τὸν ἐφύλαξεν, οὗτος ἔχει μόνον λογίζεται ὡσὰν νὰ ἐφύλαξε τὸν μισὸν ἀπὸ ἐκείνου ὅπου ἤκουσεν, ἀλλὰ πρὸς τούτοις, ἐκ τῆς αὐτομεμφίας ταύτης σπουδάζει καὶ νὰ φυλάξῃ. Ὅρα τὸ ρητὸν τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς βίβλου. Ὁμοίως ὅρα ἐν τῇ αὐτῇ ἀρχῇ καὶ τὸ ρητὸν τοῦ θεοῦ Μαξίμου, ἤγουν τὸ, «Πολλοὶ ἐσμέν οἱ λέγοντες, ὀλίγοι δὲ οἱ ποιοῦντες», καὶ ἔχε τοῦτο κατὰ νοῦν πάντοτε, διατί εἶναι χρήσιμον εἰς κάθε σχεδὸν συναναστρόφῃ τῶν μὴ μόνον ἐν ἀμελείᾳ καὶ ἀδιαφορίᾳ ζώντων, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμελείαν αὐτῶν καὶ τὰς Γραφὰς καὶ τὰ θεῖα λόγια κακίζόντων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΔΕΙΓΜΕΝΑ

Θεόφιλος ὁ κατὰ τὸ 389. ἔτος χρηματίσας τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπίσκοπος, σοφὸς καὶ ἀνδρεὸς ὢν τὸ φρόνημα, πρότερον μὲν ἠλευθέρωσε τὴν Ἀλεξανδρείαν ἀπὸ τῆν πλάνην τῶν εἰδώλων διότι, ὄχι μόνον ἐδειχθεν εἰς τοὺς ἠπατημένους Ἕλληνας τὰς κρυφὰς μηχανὰς ὅπου εἶχον οἱ Ἱερεῖς τῶν, διὰ μέτου τῶν ὁποίων ἐμβαῖνον μέσα εἰς τὰ ἄδεια καὶ ἀψυγα εἰδῶλα, καὶ ἔλεγον ἀπὸ ἐκεῖθεν μέσα ἐκεῖνα ὅπου ἤθελον, ἀλλὰ καὶ τὸ ξόκνον τοῦ Σαράπιδος (τὸ ὁποῖον διὰ τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος, ἄδετο λόγος, ὅτι ἂν σεισθῆ, ἔχει νὰ σεισθῆ ὅλη ἡ γῆ), ἐσύντριψε καὶ ἐδείξεν αὐτὸ εἰς τοὺς ὁρῶντας Ἕλληνας ποντικῶν κατοικητήριον (1) καὶ τὰ φονικά μυστήρια τοῦ Μυθρείου ἐπόμπευσε, καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν ψευδοθεῶν ἐχώνευσε εἰς λεβήτικα καὶ ἄλλας χρεῖας τῆς Ἐκκλησίας (2). Ἰσχυρότερον δὲ ἕξ αἰτίας τῶν περὶ τὸν Ἀμμώνιον μοναχῶν, τῶν λεγομένων μακρῶν, μάχην κατὰ τοῦ θείου Χρυσόστομου κινήσας, ὡς μὴ ὤφειλε, διὰ τοῦτο μιμητὸς παρὰ πᾶσιν ἐγένετο. Πύξησε δὲ τὸ κατ' αὐτοῦ μῆκος καὶ διατὶ κατεγίνετο εἰς τὴν μελέτην τῶν βιβλίων τοῦ Ὀριγένους, τὰ ὅποια προλαβὼν εἶχεν ἀποκρῦζει (3). Παρῶν δὲ ἦτο εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Νεκταρίου Σύνοδον, ἧτις μετὰ τὴν β'. Οἰκουμενικὴν ἐγένετο ἐν ἔτει 394. περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου τῶν ἀντεχομένων τῆς ἐπίσκοπης Βόστρης (περὶ ἧς ὄρα μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ). Τελειώσας δὲ ἐν μετανοίᾳ τὴν ζωὴν του (4), ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς τὰς κανονικὰς ἐπιστολάς ταύτας, ἀναγκαίως οὖσας εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας σύστασιν, αἵτινες ἐπικυροῦνται, ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ', καὶ τὸν α'. τῆς ζ', ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς σ'. Οἰκουμενικῆς, καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης Οἰκουμενικὴν τὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν. Εὐρίσκονται δὲ ἐν τῷ β'. τόμῳ τῶν Πανδεκτῶν, καὶ ἐν τῷ α'. τόμῳ τῶν Συνοδικῶν, σελ. 353.

Οἱ ιδ'. Κανόνες Θεοφίλου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐρμηνευόμενοι.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸ πρόπον ἡμᾶς ἀπαιτεῖ πᾶσαν Κυριακὴν τιμᾶν, καὶ ἐν ταύτῃ πανηγυρίζειν, ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν ἡμῖν ἐπρυτάνευσε. Διὸ ἐν ταῖς ἱεραῖς Γραφαῖς καὶ πρώτη κέκληται, ὡς ἀρχὴ ζωῆς ἡμῖν ὑπάρχουσα, καὶ ὁγδόη, ἅτε δὴ ὑπεραναβεβηκυῖα τὸν τῶν Ἰουδαίων Σαββατισμὸν. Ἐπεὶ οὖν συνέβη τὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων νηστικὸν ἡμέραν εἶναι, ταύτην οικονομῆσωμεν καὶ πρὸς ἐκάτερον ἐπιστημόνως χωρήσωμεν, ἵνα μεταλαμβάνοντες ὀλίγων φοινίκων, ἐκκλίνωμεν ἅμα καὶ τὰς αἱρέσεις, τὰς μὴ τιμῶσας τὴν ἀναστάσιμον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡμέραν καὶ τὸ ὀφειλόμενον τῇ νηστικῇ ἡμέρᾳ ἀποδῶμεν, περιμένοντες τὴν ἐσπερινὴν σύναξιν, ἧτις ἐνταῦθα, Θεοῦ θέλοντος, τελεῖται. Συναχθῶμεν τοίνυν ἀπὸ ὥρας ἐνάτης ἐνταῦθα.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ἡ νηστικὸς ἡμέρα, ἧτοι ἡ παραμονὴ τῶν Θεοφανείων (5), ἠκολούθησε νὰ τύχη εἰς ἡμέραν κατα-

(1) Θεοδώρητ. βιβλ. ε'. Κεφ. κβ'. "Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Σωζόμενος (βιβλ. ζ'. Κεφ. ιε'), ὅτι εἰς καιρὸν ὅπου ἐκρημνίζετο ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου ὁ ναὸς τοῦ Σαράπιδος τούτου (ὅστις, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, ἦτον ὁ πλέον μεγαλύτερος καὶ ὠραιότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ναοὺς ὅπου τότε ἦσαν εἰς τὸν κόσμον), εὐρέθησαν μέσα εἰς τὰς πέτρας ἱερογλυφικὰ γράμματα, παρόμοια μὲ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, τὰ ὅποια ἐξηγήθησαν ἀπὸ ἑνα ἐπιστήμονα Ἕλληνα, καὶ ἔλεγον, ζωὴν ἐπερχομένην, ἧτοι, αὕτη εἶναι ἡ μέλλουσα ζωὴ, καὶ ἄλλα γράμματα, τὰ ὅποια ἔλεγον, ὅτι τότε ἔχει νὰ λάβῃ τέλος ὁ ναὸς αὐτὸς, ἔταν φανοῦν τὰ εἰς τύπον Σταυροῦ ταῦτα ἱερογλυφικά. Ὅθεν ἀπὸ τῆν αἰτίαν ταύτην πολλοὶ Ἕλληνες ἐβαπτίσθησαν καὶ ἐγιναν Χριστιανοί.

(2) Σωκράτ. βιβλ. ε'. Κεφ. ις'. οὗτος καὶ κατὰ τῶν ἀνθρωπομορφικῶν ἀντεστάθη, οἵτινες ἔλεγον ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα καὶ τὰ λοιπὰ ἀνθρώπινα μέλη.

(3) Σωκράτ. βιβλ. ε'. Κεφ. ις'. κβ'. καὶ ἐρωτώμενος διὰ τοῦτο ἔλεγε. Τὰ Ὀριγένους βιβλία ἁμοιάζουν μετὰ τοῦ περιβολίου

τὰ ἄνθη, καὶ ἐγὼ, ὅτι εὐρω καλὸν εἰς αὐτὰ, τὸ παίρνω, ὅτι δὲ εἶναι ἀκανθῶδες, τὸ ἀφίνω.

(4) Φαίνεται γὰρ εἰς τὸ Γεροντικόν, ὅπερ καλεῖται Παράδεισος τῶν Πατέρων, ἐν τῇ περὶ κατανοήσεως ὑποθέσει μία διδασκαλία τοῦ Θεοφίλου τούτου περὶ τῆς μελλούσης καταστάσεως τῶν ψυχῶν τῶν τεθνεώτων, πολλὰ κατανοητικῆ. Ἐν δὲ τῷ τέλει αὐτῆς καὶ τοῦτο τὸ ἀξιόμνητον εὐρίσκεται ἀπόφθεγμα, ἔχον οὕτω, ὅτι, Θεόφιλος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μέλλων τελευτᾶν, εἶπε. «Μακάριος εἶ, ἀδελφὲ Ἀρσένιε, ὅτι ταύτης ἀεὶ ἐμνημόνευες τῆς ὥρας».

(5) Ἐταὶ ἐνόησε τὸν Κανόνα τοῦτον καὶ ὁ Κίτρος Ἰωάννης. Τὴν γὰρ νηστικὸν ἡμέραν τῶν ἁγίων Θεοφανείων ἐξηγήσεν εἰς τὸν ις'. αὐτοῦ Κανόνα, τὴν πρὸ τῶν ἁγίων Θεοφανείων ἡμέραν. Ἐταὶ παρομοίως ἐνόησαν αὐτὸν καὶ οἱ τὸν Κανόνα τοῦτον ἐν τῷ τυπικῷ τῷ περὶ τῶν ἁγίων Θεοφανείων γράψαντες. Ἐταὶ ἐνόησεν αὐτὸν καὶ ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου, ἀναφερόμενος ἐν τῷ περὶ τῆς ἐορτῆς τῶν Θεοφανείων τυπικῷ, καὶ

λύσιμον, τὴν Κυριακὴν, διὰ τοῦτο ὁ παρῶν Κανῶν διορίζει, ὅτι πρέπει νὰ οικονομήσωμεν μὲ σοφίαν καὶ διάκρι-
σιν καὶ τὰ δύο ἐναντία ταῦτα, τρώγοντες μὲν ὀλίγους φοίνικας (ἢ καὶ σῦκα καὶ σταφίδας), καὶ μὲ τὴν λύσιν
τῆς νηστείας ταύτην, νὰ τιμήσωμεν τὴν ἀνκυστάσιμον καὶ καταλύσιμον ἡμέραν τῆς Κυριακῆς, καὶ νὰ ἀποφύ-
γωμεν τὰς αἱρέσεις ὁποῦ τὴν Κυριακὴν δὲν τιμοῦν μὲ τὴν τελείαν ἀσιτίαν ὁποῦ εἰς αὐτὴν κάμνουσι (καὶ δρᾶ
τὸν ἰθ. τῆς ἐν Γάγγρα). Διότι καὶ τὸ πρέπον, καὶ ἡ ἀρχαία συνήθεια καὶ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας, χρεωστι-
κῶς ζητοῦν νὰ τιμῶμεν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι καθε Κυριακὴν καὶ νὰ πανηγυρίζωμεν εἰς αὐτὴν, χαίροντες διὰ τὴν
ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν ὁποῦ ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, ὡσάν ὁποῦ ἡ ἡμέρα αὕτη ὀνο-
μάζεται εἰς τὰς θείας Γραφὰς καὶ πρώτη, διὰτὶ εἶναι ἀρχὴ τῆς ζωῆς ἡμῶν, καὶ ὀγδόη, διὰτὶ ὑπερέβη τὴν
ἐβδόμην, τὸ Σάββατον δηλ. τῶν Ἰουδαίων, ὡς μετὰ τὴν ἐβδόμην ἀριθμουμένη (καὶ δρᾶ τὸν ἰθ. Βασιλείου).
Νὰ τιμήσωμεν δὲ πάλιν καὶ τὴν νηστιμον ἡμέραν τῆς παραμονῆς μὲ τὴν ἰδίαν αὐτὴν λύσιν, μὲ τὸ νὰ μὴ λύω-
μεν αὐτὴν, ἢ νὰ καταλύωμεν εἰς ἄλλα παχύτερα καὶ λιπαρότερα φαγητὰ, προσμένοντες τὴν ὥραν τοῦ Ἐσπε-
ρινου, ὅστις ἔχει νὰ γένη σὺν Θεῷ μετὰ τὴν ἐνάτην ὥραν. Ὁρκ καὶ τὸν ξδ'. Ἀποστολικόν.

Ἐκ τοῦ Ὑπομνηστικοῦ, ὅπερ ἔλαβεν Ἀμμῶν διὰ τὴν Λυκῶ.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Περὶ τῶν κοινωνησάντων τοῖς Ἀρειανοῖς καὶ μέχρι νῦν τὰς Ἐκκλησίας κατεχόντων, ὡς ἔχει τὸ
ἔθος γινέσθω. Οὕτω μέντοι, ὥστε ἑτέρους καταστῆναι μαρτυρουμένους ἐν ὀρθοδοξίᾳ, κάκεινους ἀυλιζε-
σθαι, οὕτως οικονομουμένων καὶ τούτων, ὡσπερ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι πεποιήκασιν οἱ ἐν τῇ Θη-
βαίδι ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι. Οἱ καταστάντες παρ' Ἀπόλλωνος τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ κοινωνήσαντες τοῖς
ἐχρούσι τὰς Ἐκκλησίας Ἀρειανούς, ἐπιτιμᾶσθωσαν, εἴγε γνώμῃ ἑαυτῶν πεποιήκασιν τοῦτο· εἰ δὲ ὑπήκοοι
γεγόνασιν, τῷ οικείῳ Ἐπισκόπῳ ἀυλιζέσθωσαν, ὡς μὴ ἐπεγνωκότες τὸ ἄλογον. Καὶ εἰ μὲν πάντες οἱ
λαοὶ τούτους ἀποποιῶνται μετὰ τῶν ἄλλων, ἕτεροι χειροτονείσθωσαν· εἰ δὲ ἀντιποιῶνται αὐτῶν μετ'
ἐκείνων οἷς κεκοινωνήκασιν, ταύτης καὶ οὗτοι ἀποπειράσθωσαν τῆς συνηθείας, ἣ ἐχρήσαντο οἱ ἐν Θη-
βαίδι πάντες ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ Ἐπίσκοποι ὁποῦ ἐσυκοινώνησαν μὲ τοὺς Ἀρειανούς, καὶ ἐκράτη-
σαν ἕως τοῦ νῦν τὰς Ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων, νὰ ἐξωσθοῦν μὲν αὐτοὶ ἀπὸ αὐτῶν, νὰ συκοινωνοῦν ὁμοῦ μὲ
τοὺς ὀρθοδόξους, ἀφ' οὗ γένη εἰς αὐτοὺς ἡ οἰκονομία ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐδιώρισαν οἱ ἐν τῇ Θηβαίδι ὀρθόδοξοι
Ἐπίσκοποι, νὰ γίνεταί καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, ὁποῦ εὐρίσκονται τοιοῦτοι Ἀρειανοί, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν
ὀρθοδοξίαν (1). Αὐτοὶ, λέγω, νὰ ἐξωσθοῦν ἀπὸ αὐτῶν, καὶ νὰ κατασταίνωνται ἄλλοι ὀρθόδοξοι εἰς αὐτῶν. Ἐ-
κεῖνοι δὲ οἱ ὀρθόδοξοι, τοὺς ὁποίους κατέστησεν ὁ Ἐπίσκοπος Ἀπόλλων, εἰ μὲν καὶ ἐσυκοινώνησαν ἀφ' ἑαυ-
τοῦ των μὲ τοὺς Ἀρειανούς, νὰ ἐπιτιμῶνται, εἰ δὲ μὲ γνώμην τοῦ ρηθέντος Ἐπισκόπου των τοῦτο ἔκαμαν,
νὰ ἔχουν τὴν κοινωνίαν μὲ τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους, διὰτὶ, θέλοντες νὰ φυλάξουν ὑπακοὴν εἰς τὸν Ἐπίσκοπόν
τους, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ γνωρίσουν ποῖον ἦτον ἔυλογον νὰ κάμουν, ἦτοι τὸ νὰ μὴ συκοινωνήσουν μὲ ἐκείνους.

πρὸ τούτων ἀπάντων, καὶ πρὸ τοῦ Θεοφίλου αὐτοῦ. Ἔτσι καὶ ὁ
Ἀλεξανδρείας Τιμόθεος θέλει νὰ ᾔηται νηστιμος ἢ παραμονὴ τῶν
Φώτων (αὐτόθι παρὰ τῷ τυπικῷ τῶν Θεοφανείων). Σημειῶσαι
ὁμοῦ, ὅτι ὁ μὲν ρηθεὶς Κίτρος εἰς τὸν αὐτὸν Κανῶνα λέγει, ὅτι
ὁ Θεόφιλος ἐδῶ θέλει νὰ μὴ καταλύωμεν εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον
μετὰ τὸν Ἐσπερινὸν τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων. (ὡς καὶ
ὁ Τιμόθεος Ἀλεξανδρείας εἰς ὕδωρ μόνον συγχωρεῖ νὰ λύεται ἡ
νηστεία τῶν Φώτων, καὶ ἐν Σαββάτῳ, καὶ ἐν Κυριακῇ.) Καὶ νη-
στιμον φαίνεται νὰ θέλη ταύτην καὶ ὁ Ἐφέσου Μάρκος (αὐτόθι).
Νεῖλος δὲ τις (δὲν ἠξεύρω, εἴτε Μοναχὸς εἶναι, εἴτε Ἱερομόνα-
χος) σχολιάζων, ἀντιλέγει εἰς τὴν ἑρμηνείαν ταύτην τοῦ Κί-
τρος, καὶ φησιν, ὅτι ὁ Θεόφιλος ἐδῶ δὲν λέγει διὰ τὴν μετὰ
τὸν Ἐσπερινὸν τροφήν, ἀλλὰ διὰ τὴν τροφήν ὁποῦ γίνεται μετὰ
τὴν λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου, ἣτις τελεῖται τὸ πρωτὸν, ὅταν
τύχη ἐν Κυριακῇ ἢ τῶν Θεοφανείων παραμονῇ· ἐπειδὴ μετὰ
τὸν Ἐσπερινὸν τῆς παραμονῆς, τῶσον τῶν Θεοφανείων, ὅσον καὶ
τῶν Χριστοῦ γεννῶν, ἐν ὁποίᾳ ἡμέρᾳ τύχη, καταλύουσιν ἐν
τοῖς Μοναστηρίοις ἔλαιον καὶ οἶνον κατὰ τὴν διάταξιν τῶν τυ-
πικῶν. Δὲν ἠξεύρω ἂν ὁ Νεῖλος οὗτος ᾔηται ὁ ἴδιος ὁποῦ γρά-

φει ἐν τῷ τυπικῷ τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων, ὅτι καταλύε-
ται αὕτη εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον, τυχούσα ἐν Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ.

(1) Οἰκονομίαν φαίνεται μοι εἶναι ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ Κανὼν ἐκείνην,
ὁποῦ ἐδιώρισεν ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Σύνοδος ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἀ-
θανασίου, τὸ νὰ ἀναθεματίζουσι δηλαδὴ οἱ συκοινωνήσαντες τοῖς
Ἀρειανοῖς τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, ὅταν ἐπιστρέφουν πρὸς τὴν
ὀρθοδοξίαν, καὶ νὰ ὁμολογοῦν τὴν πίστιν τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ
οὕτω νὰ δέχωνται· περὶ τῆς Συνόδου ἔρα εἰς τὴν πρὸς Ρουφια-
νὸν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀθανασίου. Λέγει δὲ ὁ Κανὼν, ὅτι ἐδιώρι-
σαν οἱ ἐν Θηβαίδι Ἐπίσκοποι, καθ' ὅτι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἦσαν
παρόντες Ἐπίσκοποι εἰς ἐκείνην τὴν Σύνοδον, ἡ δὲ Θηβαίς ἦτο
μέρος τῆς Αἰγύπτου. Ἡ γὰρ Αἴγυπτος, κατὰ τὸν Μελέτιον τὸν
γεωγράφον, διηρείτο εἰς ἄνω Θηβαίδα, καὶ κάτω Θηβαίδα, καὶ
δεύτερον, διὰτὶ ἡ Λυκὴ ἦτο πόλις τῆς Θηβαίδος, πρὸς τὸν Ἐπί-
σκοπον τῆς ὁποίας Ἀμμῶν ἐδόθη ὁ παρῶν ὑπομνηστικὸς λόγος.
Ἀναφέρει δὲ τοὺς ἐν Θηβαίδι Ἐπισκόπους ὁ Θεόφιλος, διὰ νὰ
πίσῃ τὸν Ἀμμῶν ἐυκολώτερα εἰς τὸ νὰ φυλάξῃ τὴν τοιαύτην
συνήθειαν, τὴν ὁποίαν οἱ προκατοχοὶ του ἐμεταχειρίζοντο, καὶ
διὰ τὴν ὁποίαν τοῦ γράφει αὐτός.

Καὶ ἂν μὲν ὅλον τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἀποστρέφονται τοὺς τοιοῦτους, ὡς συγκοινωνοὺς τῶν Ἀρειανῶν, ἃς χειροτονοῦνται ἄλλοι ἀντ' αὐτῶν ὀρθόδοξοι, εἰ δὲ στέργουν, τόσον αὐτοὺς, ὅσον καὶ τοὺς Ἀρειανούς, μὲ τοὺς ὁποίους ἐσυγκοινῶνησαν, ἃς δεχθῶν κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου ἐμεταχειρίσθησαν οἱ ρηθέντες ἐν Θηβαΐδι Ἐπίσκοποι εἰς τοὺς ἐκ τῆς κοινωνίας τῶν Ἀρειανῶν ἐπιστρέφοντας. Σημείωσκι ὅτι, οὔτε εἰς τὸν α'. οὔτε εἰς τὸν παρόντα Κανὸνα σώζεται τις ἐρμηνεία τοῦ Βαλσαμῶνος. Ὅρα καὶ τὸν ξή. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Περὶ Βίστου καταστάντος ἐν Ἐρέβῃ Πρεσβυτέρου, ζητητέον. Καὶ εἰ μὲν ἀποταξμένην τινὰ, ζῶντος τοῦ ἀνδρός, ἐβιάσατο, μὴ συγχωρεῖσθαι εἶναι Πρεσβύτερος, ὅπουγε, οὐδὲ ὡς λαϊκὸς ὀφείλει συνάγεσθαι, τῆς Ἐκκλησίας εὐθυσίας τοὺς τοιοῦτους χωρίζειν. Οὐ φέρει δὲ τοῦτο πρόκριμα τῷ Ἐπισκόπῳ Ἀπόλλωνι, εἰ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν κατέστησε, τῆς ἁγίας Συνόδου κελευσάσης, τοὺς ἀναξίους, μετὰ τὴν χειροτονίαν, ἐλεγχόμενους ἐπὶ ἐγκλήματι ἐκβάλλεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Βίστος οὗτος ἐφημίζετο, ὅτι ἐβίασε καὶ ἔλαβε μίαν γυναῖκα ὑπανδρον, ἥτις ζῶντος τοῦ ἀνδρός τῆς ἐχωρίσθη ἀπὸ αὐτόν. Ἐπειτα ἐχειροτονήθη Πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα εἰς τὴν Ἐρέβην πόλιν τῆς Αἰγύπτου, μὴ γινώσκοντα, ὅτι αὐτὸς ἔλαβε τοιαύτην γυναῖκα. Λέγει λοιπὸν ὁ παρῶν Κανὼν, ὅτι πρέπει νὰ ἐξετασθῇ αὕτη ἡ ὑπόθεσις, καὶ εἰ μὲν οὕτως ἔχει, ὁ μὲν χειροτονηθεὶς αὐτὸς Πρεσβύτερος νὰ καθαίρεται καὶ πλέον νὰ μὴ ἦναι Ἱερεὺς εἰς καιρὸν ὅπου οὐδὲ ὡς λαϊκὸς ὁ τοιοῦτος πρέπει νὰ συνίσταται μὲ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία χωρίζει τοὺς τοιοῦτους ἀπὸ τὴν σύναξιν τῶν πιστῶν. Εἰς δὲ τὸν χειροτονήσαντα Ἀπόλλωνα τοῦτο δὲν προξενεὶ βλάβην καὶ καθαίρεσιν τῆς Ἀρχιερωσύνης του, ἐπειδὴ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν ἐχειροτόνησε. Διότι ἡ ἁγία Σύνοδος, ἥτοι ἡ α'. ἐν τῷ θ'. Κανόνι αὐτῆς ἐπρότταξεν, ὅτι οἱ ἀναξίως χειροτονηθέντες οὗτοι καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐλεγχόμενοι, ἐκβάλλονται ἀπὸ τὴν Ἱερωσύνην. Ὅρα αὐτὸν τοῦτον τὸν θ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Περὶ δὲ Σούρ. ἐπειδὴ ὁ Ἐπίσκοπος Ἀπόλλων διεβεβαιώσατο καὶ ἀπεσταλκέναι τοῦτον, καὶ ἀλλότριον τῆς Ἐκκλησίας πεποιηκέναι, ἔστω οὕτως, ὡς ἀπεφήνατο ὁ Ἐπίσκοπος, χρωμένου ἐκείνου ταῖς οἰκείαις δικαιολογίαις, εἶγε βούλεται καὶ μέμφεται τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκόπου.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Σούρ οὗτος Κληρικὸς ἦτο τοῦ Ἐπισκόπου Ἀπόλλωνος, ὁ ὁποῖος ἀπεστάλη (1), ἥτοι ἀπεβλήθη ἀπὸ τὸν Κλῆρον (καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Βαλσαμῶν) καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἐδιώχθη, ὡς ὁ ἴδιος Ἀπόλλων ἐβεβαίωσε. Λέγει λοιπὸν ὁ Κανὼν οὗτος, ὅτι, ἐπειδὴ τοῦτο οὕτως ἔγινεν, ἃς ἦναι καθὼς ἐδιώρισεν ὁ Ἐπίσκοπος. Πλὴν, ἐὰν ὁ Σούρ κατηγορῇ τὴν κατ' αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἀπόφασιν, ἃς εἶπῃ τὰς δικαιολογίας του, ἐὰν θέλῃ, εἰς τὴν Σύνοδον, μέρος τῆς ὁποίας ἦτο καὶ ὁ Ἀπόλλων.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Περὶ δὲ Πανοῦφ τοῦ καταστάντος Διακόνου ἐν τῇ Λυκῷ, χρὴ ζητῆται. Καὶ εἰ μὲν εὐρεθείη οὗτος κατηχούμενος ὢν, τὴν ἀδελφιδὴν ἑαυτοῦ πρὸς γάμου κοινωνίαν δεξάμενος, μετὰ δὲ βάπτισμα εἰς Κλῆρον ἀχθεὶς, μενέτω ἐν τῷ Κλήρῳ, εἶγε κεκοίμηται ἐκείνη, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα οὐ κεκοινῶνηκεν αὐτῇ. Εἰ δὲ πιστὸς ὢν, τὴν αὐτὴν ἀδελφιδὴν αὐτοῦ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἐδέξατο, ἔστω τοῦ Κλήρου ἀλλότριος· οὐ γὰρ πρόκριμα τῷ Ἐπισκόπῳ φέρει Ἀπόλλωνι, εἰ ἐξ ἀγνοίας κατέστησεν αὐτόν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Πανοῦφ οὗτος, πρὸ τοῦ νὰ βαπτισθῇ, ἐφημίζετο ὅτι ἐπῆρεν εἰς γυναῖκα τὴν ἀνεψιάν του καὶ μετὰ ταῦτα ἐχειροτονήθη Διάκονος. Ὅθεν ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει νὰ ἐξετασθῇ ἡ ὑπόθεσις, καὶ εἰ μὲν αὐτὸς, ἀφ' οὗ ἐβαπτίσθη δὲν ἐμεταχειρίσθηκεν αὐτὴν ὡς γυναῖκά του, ἐπειδὴ ἐκείνη ἀπέθανεν (2), ἃς μὲν Διακόνος, τὴν

(1) Ἴσως δὲ τὸ ἀπεστάλη δηλοῖ, ὅτι ἔστειλεν ὁ Ἀπόλλων αὐτὸν τὸν ἴδιον Σούρ πρὸς τὸν Θεόφιλον, καὶ διὰ γραμμάτων ἔβηαιονεν, ὅτι ἀπέβαλε τὸν ἀποσταλέντα ἀπὸ τὸν Κλῆρον.

(2) Ὅχι μόνον δὲ ἂν ἀπέθανεν ἡ γυνὴ, ἀλλὰ καὶ ἂν αὐτὸς ἤθελεν ἀφήσει αὐτὴν μετὰ τὸ βάπτισμα, χωρὶς νὰ σμίξῃ με αὐτὴν, ἄξιος ἦτο γὰ μὲν εἰς τὸν Κλῆρον.

γὰρ πρὸ τοῦ βαπτίσματος χρῆσιν τῆς γυναικὸς ἐκαθάρισε τὸ ἅγιον βάπτισμα· εἰ δὲ τὴν ἐμεταχειρίσθῃ, νὰ καθαίρεται. Εἰς δὲ τὸν χειροτονήσαντα αὐτὸν Ἀπόλλωνα δὲν προξενεῖ βλάβην ἢ τοιαύτη χειροτονία, ἐπειδὴ ἐν ἀγνοίᾳ, καὶ μὴ ἠξεύρων ὅτι εἶχεν ἑκεῖνος εἰς γυναῖκα τὴν ἀνεψιάν του, ἐχειροτόνησεν αὐτόν. Ὅρα καὶ τὸν ιθ'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν θ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Περὶ Ἰακώβ χρῆ ζητῆσαι. Εἰ γὰρ Ἀναγνώστης ἦν, καὶ ἐγκλήματι πορνείας ἐδείχθη ὑπεύθυνος, καὶ παρὰ τῶν Πρεσβυτέρων ἐξεβλήθη, εἶτα χειροτόνηται, οὗτος ἐκβαλέσθω, ἀκριβοῦς ἐξετάσεως γενομένης, καὶ μὴ μόνον ἐκ ψιθυρισμοῦ ἢ κακολογιῶν ὑποψίας εἰς αὐτὸν γινομένης· εἰ δὲ μὴ εὐρεθῆ, ὑπεύθυνος μενέτω ἐν τῷ Κλήρῳ οὐ γὰρ δεῖ ταῖς ματαίαις διαβολαῖς προσέχειν.

Ἑρμηνεῖα.

Ὁ Ἰακώβ οὗτος ἐφημίζετο, ὅτι ἦτον Ἀναγνώστης, καὶ ἐπειδὴ κατηγορήθη ὅτι ἐπόρνευσε, ἐδιώχθη ἀπὸ τὸν Κλήρον παρὰ τῶν ἱερέων, ἐπειτα ἐχειροτονήθη εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι νὰ γένη πρῶτον ἀκριβὴς ἐξέτασις περὶ τούτου, καὶ ἂν μὲν εὐρεθῆ ὑπεύθυνος εἰς τὴν κατηγορίαν πορνείας, νὰ ἐκβάλλεται ἀπὸ τὸν Κλήρον· εἰ δὲ εὐρεθῆ καθαρὸς ἀπὸ αὐτῆς, νὰ μένη εἰς τὸν Κλήρον. Εἶπα γὰρ γένη ἀκριβὴς ἐξέτασις περὶ τούτου, ἐπειδὴ δὲν πρέπει τινὰς ἀπὸ μοναχῶν κατηγορίας, ἐξ ὑποψίας γενομένης, νὰ καθαιρῆται, ἀλλ' οὕτε πρέπει τινὰς νὰ προσέχη εἰς ματαίαις καὶ ἀναποδείκτους διαβολάς. Ὅρα καὶ τὸν θ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Περὶ τῶν μελλόντων χειροτονηθῆναι οὗτος ἔστω τύπος, ὥστε πᾶν τὸ ἱερατεῖον συμφωνεῖν καὶ αἰρεῖσθαι, καὶ τότε τὸν Ἐπίσκοπον δοκιμάζειν. Καὶ συναινοῦντος αὐτῷ τοῦ ἱερατείου, χειροτονεῖν ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας, παρόντος τοῦ λαοῦ καὶ προσφωνοῦντος τοῦ Ἐπισκόπου, εἰ καὶ ὁ λαὸς δύναται αὐτῷ μαρτυροῦν τὴν χειροτονία δὲ λαθραίως μὴ γινέσθω. Τῆς γὰρ Ἐκκλησίας εἰρήνην ἐχούσης, πρέπει παρόντων τῶν ἁγίων, τὰς χειροτονίας ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας γίνεσθαι. Ἐν δὲ τῇ ἐνορίᾳ, εἰ μὲν κοινωνήσαντες εἰσὶ τινες ταῖς τῶν κοινωνισάντων γνώμαις, μὴ ἄλλως χειροτονείσθωσαν, ἀλλὰ τῶν ἀληθῶς ὀρθοδόξων Κληρικῶν δοκιμαζόντων, παρόντος πάλιν τοῦ Ἐπισκόπου καὶ προσφωνοῦντος, παρῶν τῷ λαῷ, μόνον εἰ μὴ παραδρομὴ τις γένηται (1).

Ἑρμηνεῖα.

Ὁ παρὼν Κανὼν εἶναι Κανὼν καὶ τύπος ἐκείνων ὁποῦ μέλλουν νὰ χειροτονοῦνται, ποῖοι καὶ πῶς πρέπει νὰ χειροτονοῦνται. Διορίζει γὰρ ὅτι ὅλον τὸ ἱερατεῖον πρέπει πρῶτον νὰ συμφωνῇ, καὶ νὰ ἐκλέγῃ ἐκεῖνον ὁποῦ ἔχει νὰ χειροτονηθῇ, καὶ τότε νὰ δοκιμάζῃ αὐτόν καὶ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ συμφωνοῦντος τοῦ ἱερατείου, καὶ παρόντος τοῦ λαοῦ, νὰ ἐρωτᾷ τὸν λαόν, ἂν καὶ αὐτοὶ τὸν μαρτυροῦν ἄξιον, καὶ οὕτω νὰ χειροτονῇ αὐτόν παρρησια εἰς τὸ μέσον τῆς Ἐκκλησίας, κρυφίως δὲ χειροτονία νὰ μὴ γίνεται. Διότι, ἀφ' οὗ ἡ Ἐκκλησία ἔλαβεν εἰρήνην ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς, ἢ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐθνικούς, διὰ τὸν φόβον τῶν ὁποίων ἠναγκάζετο νὰ κάμνη τὰς χειροτονίας κρυφά, πρέπει αἱ χειροτονίαι νὰ γίνωνται φανερά ἐπὶ Ἐκκλησίας, ὅταν ἦναι παρόντες οἱ ἅγιοι, ἦτοι οἱ χριστιανοὶ (2). Ἐὰν δὲ εἰς τὴν ἐνορίαν (3) τινὸς Ἐκκλησίας εὐρίσκωνται τινες πιστοὶ, οἵτινες μὴ θέλοντες ἐσυγκρινώνησαν κατὰ συγκατάθεσιν μὲ τὰς γνώμας τῶν κοινωνισάντων τοῖς αἰρετικοῖς, οἱ τοιοῦτοι, λέγω, κατὰ ἄλλον τρόπον νὰ μὴ χειροτονοῦνται εἰς τὴν ἐνορίαν, ἀνίσως πρῶτον δὲν δοκιμασθοῦν ἀπὸ ὀρθοδόξου Κληρικοῦ, ἂν ἔχουν ὀρθόδοξα φρονήματα, παρόντος καὶ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ἐρωτοῦντος πάλιν τὸν λαόν, ἂν ἦναι ἄξιον, καὶ τοῦτο νὰ γίνεται, διὰ νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ κάμμία συναρπαγὴ καὶ ἀπάτη, καὶ χειροτονηθῇ τινὰς ἔχων αἰρετικὰ φρονήματα. Ὅρα καὶ τὸν β'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Τὰ προσφερόμενα εἰς λόγον θυσίας, μετὰ τὰ ἀναλισκόμενα εἰς τὴν τῶν Μυστηρίων χρείαν, οἱ Κλη-

(1) Ἴνα μὴ μέσον παραδρομὴ τις γένηται, ἐν ἄλλοις.

(2) Ἄγιος ὀνομάζει ὁ Κανὼν τοὺς Χριστιανοὺς καθ' ὁμοίτητα τοῦ Παύλου, ὅστις γράφει ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ· «Τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν Ἐφέσῳ». Ὁ δὲ Βασίλ. ἐν τῷ β'. λόγῳ, κατ' ἔννομίον, λέγει, ὅτι εἰς ἄλλα ἀντίγραφα παλαιά, τὸ ἐν Ἐφέσῳ, δὲν γράφεται, ἀλλὰ μόνον τοῦτο· «Τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν», ἦτοι τοῖς ἀληθινοῖς καὶ πραγματικῶς οὖσιν, ὡς τὸν ἑ-

τως ὄντα Θεὸν λατρεύουσιν. Οἱ γὰρ ἄπιστοι μὴ ὄντες εἰσὶ, διατι τοῖς μὴ οὖσι Θεοῖς ἐλάτρευον, ὡς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ, λέγει, παρέδωκαν, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τοῦτο εὗρεν οὕτω γεγραμμένον.

(3) Ὁ δὲ Βαλασαμὸν λέγει, ὅτι τὰ μὲν ἀνωτέρω φαίνεται νὰ διορίζῃ ὁ Κανὼν νὰ γίνωνται εἰς τὰς πόλεις, τὰ δὲ κατώτερα, εἰς τὴν ἐνορίαν, ἦτοι εἰς τὰς χώρας καὶ πόλεις μικράς.

ρικοί διανεμέσθωσαν, και μήτε κατηχούμενος εκ τούτων εσθιέτω, ἢ πινέτω, ἀλλὰ μάλλον οἱ Κληρικοί, και οἱ σὺν αὐτοῖς πιστοὶ ἀδελφοί.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν, ὅτι ἀπὸ τὰ προσφερόμενα παρὰ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν λειτουργίαν, ὅσαι προσφοραὶ περισσεύουσιν παράνω ἀπὸ τὴν χρείαν τῶν ἁγίων Μυστηρίων, νὰ διαμοιράζωνται εἰς τοὺς Κληρικούς, και ἀπὸ αὐτοὺς, ὁμοῦ και ἀπὸ τοὺς πιστοὺς λαϊκοὺς νὰ τρώγονται και νὰ πίνωνται. Κάνενας δὲ κατηχούμενος και ἀβάπτιστος ἀπὸ αὐτὰ οὔτε νὰ τρώγῃ, οὔτε νὰ πίνῃ· διότι, ἐπειδὴ αὐτὰ ἐπροσφέρθησαν εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον· και μερῖδες ἀπὸ αὐτὰ εὐγῆκαν εἰς τὰ θεῖα Δῶρα, διὰ τοῦτο και τὰ ἐναπολειπόμενα ἐξ αὐτῶν ἡγιασθήσαν· ὅθεν και ἀπὸ τοὺς ἀβάπτιστους και ἀμυήτους δὲν πρέπει νὰ τρώγονται και νὰ πίνωνται (3). Ὅρα και τὸν γ'. Ἀποστολ.

(3) Συμφώνως μὲ τὸν παρὼν Κανόνα και αἱ Ἀποστολικαὶ διαταγαὶ διατάσσουσιν (βιβλ. ἡ'. Κεφ. λα'.) λέγουσιν ὅτι τὰς εὐλογίας ὅπου περισσεύουσιν ἀπὸ τὰ Μυστήρια, μὲ τὴν ἑπιμέλειαν τοῦ Ἐπισκόπου και τῶν Ἱερέων, πρέπει νὰ διαμοιράζουσιν οἱ Διάκονοι Κληρικοί, και εἰς μὲν τὸν Ἐπίσκοπον νὰ δίδουν τέσσαρα μερῖδες, εἰς τὸν Ἱερέα τρία, εἰς τὸν Διάκονον δύο, και εἰς τοὺς ἄλλους Ὑποδιακόνους, Ἀναγνώστας, Ψάλτας και Διακονίσσας, ἓνα μερῖδιον. Σημειώσαι, ὅτι διὰ νὰ γένη ὁ λόγος ὁ περὶ προσφορῶν σαφὴς και διακεκριμένος, πρέπει νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρία ὅλας τὰς προσφοράς ὅπου προσφέρονται παρὰ τῶν Χριστιανῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, Α'. εἰς τὴν Προσφορὰν ἐκείνην, ἀπὸ τὴν ὅποιαν εὐγαίνει ὁ Ἀμνός, ἥτις και προσφορὰ κυρία ὀνομάζεται κατὰ τὸ Εὐχολόγιον, και ὑψωθείσα προσφορὰ, κατὰ τὸν ε'. Νικολάου (ὡς διατι ὑφούται ὁ ἐξ αὐτῆς ἅγιος Ἄρτος, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ κοινωνικοῦ, ἢ και διατι αὕτη μόνη ἀπὸ τὰς ἄλλας ὑφούται, ἥτοι τιμᾶται, διὰ τὸν ἐξ αὐτῆς ἐκβαλλόμενον Ἀμνόν), ὡς λέγει ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ αὐτοῦ Κανόνος και ὁ Βαλσαμών, και τῆς ὁποίας τὰ περιεχόμενα κλάσματα ἀντιδῶρον ὀνομάζεται, τύπον ἔχουσης τοῦ παρθενικοῦ σώματος, κατὰ τὸν Ἅγιον Γερμανόν. Β'. εἰς τὰς τέσσαρας ἄλλας προσφορὰς, ἀπὸ τὰς ὁποίας εὐγαίνει ἡ μερὶς τῆς Θεοτόκου, αἱ μερῖδες τῶν ταγματῶν τῶν Ἁγίων, αἱ μερῖδες τῶν ζώντων, και αἱ μερῖδες τῶν κεκοιμημένων, τὰς ὁποίας ταύτας τέσσαρας, σφραγίδας ὀνομάζει τὸ Εὐχολόγιον, ὧν τὰ περισσεύματα ὄχι ἀντιδῶρον, ἀλλὰ παφημάδι κοινότερον ὀνομάζονται παρὰ τῶν ἐν τῇ ἁγίῳ Ὅρει Πατέρων, και εἰς χωριστὸν δίσκον βάλλονται ἀπὸ τὸν δίσκον τοῦ ἀντιδῶρου, και μετὰ τὸ ἀντιδῶρον τρώγονται, και Γ'. εἰς τὰς ἄλλας ἐπιλοιπούς προσφοράς, αἱ ὁποιαὶ προσφέρονται μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς τὸν Θεὸν ὡς δῶρα, ἢ και ἐμβάζονται και μέσα εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, μερῖς δὲ κάμμία δὲν εὐγαίνει ἀπὸ αὐτὰς, οὔτε Ἁγίων, οὔτε ζώντων, οὔτε κεκοιμημένων. Τούτων οὕτως εἰρημένων, λέγει ὁ ε'. τοῦ Νικολάου, ὅτι τὰ μὲν κομμάτια ὅπου περισσεύουσιν ἀπὸ τὴν ὑψωθείσαν προσφορὰν, ἥτοι τὰ μὲν ἀντιδῶρα πρέπει νὰ τρώγονται, μόνον μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ὅπου ὅλα νὰ ἐξοδευθῶν, τὰ δὲ κομμάτια ὅπου περισσεύουσιν ἀπὸ τὰς ἄλλας τέσσαρας προσφοράς, ἥτοι τὸ λεγόμενον παφημάδι, νὰ τρώγονται μοναχὰ, και μὲ ξεχωριστὸν τρόπον, και ὄχι νὰ τρώγονται ὁμοῦ μὲ γάλα, και τυρὶ, και ὄψαρια ὡς ὁ κοινὸς ἄρτος, καθὼς χωριστὰ τρώγονται και ἐν τῇ ἁγίῳ Ὅρει μετὰ τὸ ἀντιδῶρον, ὡς εἴπομεν. Αἱ δὲ ἄλλαι προσφοραὶ ὅπου περισσεύουσιν, ἀπὸ τὰς ὁποίας κάμμία μερὶς δὲν εὐγῆκεν εἰς τὰ Μυστήρια, αὐταὶ τρώγονται εἰς τὰ ὁσπήτια τῶν Ἱερέων. Πρέπει λοιπὸν οἱ μὲν Χριστιανοὶ ὅλοι ἄνδρες τε και γυναῖκες νὰ προσφέρουσιν εἰς ὅλας τὰς Κυριακὰς ἡμέρας προσφορὰν ἀπὸ ἄρτον και οἶνον, ἵνα λυτρωθῶσιν ἀπὸ τὸν δεσμὸν τῶν ἁμαρτιῶν τοὺς μὲ τὰς τοιαύτας θυσίας και προσφοράς (και ὅρα

περὶ τούτου τὸν Ἀργέτην σελ. 45. περὶ Μυστηρίων), και νὰ ἐπιμελοῦνται, ὄχι μόνον νὰ προσφέρουν ταύτας, ἀλλὰ και νὰ τὰς κατασκευάζουσιν μὲ ὄλην τὴν ἐπιμέλειαν ἀπὸ τὰς πλέον ἐκλεκτὰς ὅπου ἤμπορῶν ἤγουν τὴν μὲν προσφορὰν τοῦ Ἄρτου, νὰ τὴν κατασκευάζουν μόνον ἀπὸ σιτάρη, και ὄχι ἀπὸ κάνενα ἄλλο γέννημα, ἢ σίκαλιν, ἢ κεχρὶ, ἢ ἀραποσίτι, ἢ τοιοῦτο ἄλλο, ἐπειδὴ ὁ Κύριος μὲ τὸ σιτάρη ἐπαρωμοίωσε τὸ πανάγιον Σῶμα του, εἰς τὸ ὅποιον μετουσιούται ὁ σιταρένιος ἄρτος, λέγωντας· «Ἐάν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐάν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει» (Ἰωάν. ιε'. 24.), και εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ ἐθυσιάσθη ὁ μόνος ὁ σιτευτὸς (Λουκ. ιε'. 23.), ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ Σῶμα τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον Βουλγαρίας ἐρμηνεύοντα οὕτως· «Ὁ Ἄρτος, ὃν κλῶμεν, κατὰ τὸ φαινόμενον μὲν ἐκ σίτου συνεστῶς, σιτευτὸς ἂν ρηθῆι, κατὰ τὸ νοούμενον δὲ σὰρξ ὢν, μόνος ἂν λεχθῆι.» Ὅθεν κατὰ τὸν Ἀργέτην (σελ. 84.) κάνενας ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς Ἱερεῖς δὲν ἐτόλμησε νὰ λειτουργήσῃ μὲ ἄλλο τι, ἐξω ἀπὸ τὸν Ἄρτον ὅπου γίνεται ἐκ τοῦ ἀλεύρου τοῦ σίτου. Ὅποιος δὲ ἤθελε τολμήσῃ τούτο, θανασίμως ἁμαρτάνει, και ἂς μὴν εἰπῇ τινας, ὅτι τοῦτο δύναται νὰ γένη, ἂν ἐξ ἀνάγκης δὲν εὐρεθῇ σιτάρη. Πρόφασις εἶναι ἡ τοιαύτη ἀνάγκη. Διατι σχεδὸν ὅπου εὐρίσκονται ἄνθρωποι, ἐκεῖ δύσκολον εἶναι νὰ μὴ εὐρίσκηται ὁμοῦ και σιτάρη. Ὅχι δὲ ἀπὸ σιτάρη μόνον πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ κατασκευάζουν τὰς προσφοράς τοῦ Ἄρτου, ἀλλὰ και ἀπὸ σιτάρη τὸ πλέον ἐκλεκτὸν, τὸ ὅποιον μὲ διαφορετικὸν τρόπον ἀπὸ τὸ κοινὸν ψωμί, πρέπει νὰ τὸ παστρεύουν και νὰ τὸ ἀλίθουν και νὰ τὸ ζυμώνουν και νὰ τὸ φουρνίζουν, τὴν δὲ προσφορὰν τοῦ οἴνου, ἥτοι τὸ νᾶμα, πρέπει νὰ τὸ διαλέγουν, και αὐτὸ, ὅπου νὰ μὴ ἦναι ξύδι, ἢ μούστος, ἢ περῆκι, ἢ ἄλλο τι γέννημα τῆς ἀμπέλου, ἀλλὰ ἀπὸ μόνον κρασὶ καὶ κρασί καλὸν και κόκκινον, διατι τὸ κόκκινον ἔχει περισσοτέρα ἀναλογίαν και ὁμοιότητα μὲ τὸ αἷμα, εἰς τὸ ὅποιον ἔχει νὰ μεταβληθῇ ἐν τοῖς Μυστήρις, κατὰ τὸν Ἀργέτην (σελ. 87.). Διότι ἐκεῖνοι ὅπου τοιαύτας ἐκλεκτὰς προσφοράς προσφέρουσιν εἰς τὸν Θεόν, παρομοιάζουσιν μὲ τὸν Ἄβελ, τοῦ ὁποῖου ἐδέχθη τὴν θυσίαν ὁ Κύριος. Ὅσοι δὲ, ὄχι ἀπὸ τὰ καλῆτερα, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ κατώτερα προσφέρουσιν εἰς τὸν Θεόν, οὗτοι μὲ τὸν Κάιν παρομοιάζουσιν, τοῦ ὁποῖου δὲν ἐδέχθη τὰ δῶρα ὁ Θεός, ἀλλὰ τὰ ἀπεστράφη, διατι δὲν ἐπροσφέρθησαν ἀπὸ τὰ καλῆτερα και ἐκλεκτὰ, περὶ τῶν ὁποίων γράφει ὁ μέγας Βασίλειος (ἐρωτήσ. ἡ'. τοῦ β'. περὶ βαπτίσματος λόγου), ὅτι ἡ προσφορὰ αὐτῶν ὄχι μόνον ἀπρόσδεκτος εἶναι, ἀλλὰ και εἰς ἁμαρτίαν λογίζεται, καθὼς εἶπεν ὁ Θεός πρὸς τὸν Κάιν· «Ἐάν ὀρθῶς προσενέγκης, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλθης, ἡμαρτίας» (Γεν. δ'. 7.). Διότι δὲν εἶναι, λέγει, εὐπρόσδεκτον εἰς τὸν Θεὸν τὸ ἔργον τῆς ἐντολῆς, ἔσαν δὲν γένη και κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ (σελ.